

Антропософски вести

Брой 85
АРХ. МИХАИЛ
СЕПТЕМВРИ 2024 г.

ИЗДАВА СЕ ОТ АНТРОПОСОФСКОТО ОБЩЕСТВО В БЪЛГАРИЯ

Антропософията е път на познание и себеразвитие, който обхваща сферите на философията и науката, изкуството и социалния ред, предлага духовно-научни методи за развитие на истинско осъзнаване на реалността, дава обективно обяснение за човешката и световна еволюция. Основателят – д-р Рудолф Щайнер (1861 – 1925 г.) предоставя на всяка индивидуалност в пълна свобода обективно да изследва и провери фактите, изнесени от него за видимия и невидимия свят.

СЪДЪРЖАНИЕ

2. Последно слово

5. Успехът в науката и медитацията

7. 100 години Школа за разкриване на гласа

8. Изцелението означава да станеш този, който си

8. Антропософска терапия чрез пеене

10. Желязото и Михаил

12. Човешките взаимоотношения със съществата от третата йерархия

16. Нови книги

18. Изкуството като подражание на сътворението на света

20. Три вида общности

23. Укрепване на силата на паметта и духа

24. Антропософски групи в България

През последните няколко столетия Михаил отново заема мястото на инспиратор на науката и през следващите столетия ще даде на света нещо, което в определен смисъл е също толкова важно – дори по-важно, понеже е по-духовно – безмерно по-важно от материалната наука, която се е изкачвала стъпало по стъпало от 16. век насам. В бъдеще Михаил ще даде духовното познание, в чието начало се намираме сега. Също както Михаил е изпратен като посланик на Яхве, лицето на Христос 500 години преди Мистерията на Голгота, за да даде отпечатъка си на онази епоха, така сега за нашата епоха Михаил е станал пратеник на самия Христос.

ПОСЛЕДНО СЛОВО

На 28 септември 2024 г. се навършват сто години от Последното слово, което Рудолф Щайнер е произнесъл в Дорнах, но не е могъл да завърши. Според Мария Щайнер, с това недовършено дело той е предоставил на нашите познавателни сили възможността да различим правилно тайните на инкарнацията, на инкорпорацията и кръстосването на дейността на индивидуалностите. От нейните думи разбираме, че той не е завършил това, „което преминава като една червена нишка през неговите откровения за

мъдростта на мистерията на Новалис, Рафаел и Йоан. Изхождайки от различни аспекти, ние винаги отново сме довеждани до нея. Най-трудният аспект, последният, се кръстосва с линията на една друга индивидуалност. Той ни го даде в навечерието на онзи Михайлов ден и тогава прекъсна.” През следващата година могат да бъдат постоянно подновявани и непрекъснати духовните усилия за правилното разгадаване на тайните, останали недоизказани в онзи ден.

Мои мили приятели! Вчера и завчера ми беше невъзможно да ви говоря. Но не исках да пропусна свещеното настроение по случай празника на Архангел Михаил днес, което утре трябва да свети в нашите души и в нашите сърца, без да съм говорил поне накратко пред вас, мои мили приятели. За да мога да сторя това, аз го дължа само на преданите грижи от страна на нашата приятелка госпожа д-р Ита Вегман. И така, надявам се, че все пак днес ще бъде в състояние да кажа онова, което, бих искал да ви кажа, именно при това или по случай това празнично настроение. Мои мили приятели, през последното време ние имахме много да говорим върху вливането на силата на Михаил в събитията, в духовните събития между хората на Земята. И бих искал да кажа, че това ще бъде най-хубавото постижение на антропософското тълкуване на знаменията на времето, ако някога бъдем в състояние към другите годишни празници да прибавим добре устроени празници на Михаил. Това обаче ще бъде възможно едва тогава, когато се предусети мощта в мисълта на Михаил, която едва днес започва да се чувства, когато силата на тази Михайлова мисъл ще е преминала в определен брой души, които тогава ще могат да образуват истинската човешка изходна точка за едно такова празнично настроение. Днес ние можем да предизвикаме Михайловите настроения около времето на Михаил чрез това, че се отдадем на подготвителните мисли за едно бъдещо време на Михайловия празник на човечеството. И такива подготвителни мисли оживяват особено силно в нас, когато насочим поглед към онова, което видяхме да действа през такива дълги периоди отчасти на Земята, отчасти в свръхсетивните светове, за да бъде подготвено онова, което в течение на това столетие може да бъде направено за развитието на човечеството от онези души, които в действителност по правилен начин се чувстват привлечени към течението на Михаил. И моят стремеж през последните седмици беше да ви изложя, мои мили приятели, в онези обяснения, в които говорих за някои неща от кармата на Антропософското общество, че доколкото честно клоните към антропософското движение, вие принадлежите към тези души. Ние можем да посо-

чим и искаме да говорим тъкмо днес за това, какво довежда пред душата ни същества, които вътрешно са свързани и все повече ще бъдат свързани с онова, което тук бе описано като течение на Михаил. Ние можем да обърнем поглед към същества, които впечатляват една голяма част от човечеството - най-малко в две последователни въплъщения, - същества, които за нас обаче се сливат в едно цяло едва тогава, когато познаем, че това са последователни въплъщения на едно и също същество. Когато насочим духовния поглед назад в миналите времена, ние виждаме пред нас в юдейското предание пророческата природа на Илия. Ние знаем, какво целенасочено значение имаше за еврейския народ, за народа на Стария завет и въобще за човечеството тази целенасочена сила на пророк Илия. И ние обърнахме вниманието върху това, как в течение на времето в най-важните точки на земното развитие на човечеството, съществото, което се намираще в Илия, се яви отново, яви се отново така, че посвещението, което то трябваше да получи за развитието на човечеството, можа да му бъде дадено от самия Христос Исус, как съществото на Илия се яви отново в Лазар-Йоан, което е един и същи образ, както виждате това от моята книга «Християнството като мистичен факт». Ние видяхме по-нататък, че това същество се яви отново в онзи световен художник, който можа да разгърне своята дарба на живописец, рисувайки картини именно върху Тайната на Голгота, които правят неопируемо впечатление. И ние видяхме след това, как онова, което живееше в дълбоките християнски импулси като същност на самото християнство, оживя в прекрасни багри и форми в картините на Рафаел, видяхме, как то възкръсна отново в поета Новалис, видяхме как от поета Новалис се изяви в чудно хубави слова онова, което Рафаел беше дал на човечеството в най-красивите багри и форми на неговите картини. Ние виждаме редуването на същества, които чрез мисълта за прераждането се сливат в едно единство. Ние знаем, защото аз често насочвах вниманието, как, когато премине през вратата на смъртта, човекът навлиза в световите на звездите, как онова, което външно във физическия смисъл наричаме звезди, са само

външни знаци за духовни светове, които гледат надолу към нас, които обаче действат навсякъде в развитието на човечеството. Ние знаем, че човекът минава през сферата на Луната, през сферата на Меркурий, Венера, Слънцето, Марс, Юпитер, Сатурн, за да изработи своята карма с помощта на съществата от тези сфери и заедно с онези човешки души, които също са напуснали земния живот, за да се върне после отново в едно земно съществуване. Нека от тази гледна точка хвърлим един поглед върху Рафаел, как той е минал през вратата на смъртта, как той навлиза в областта на звездните светове с неговата още на Земята звездно блестяща, звездно светеща художественост, и тогава ще открием следното, мои мили приятели: Ние ще видим, как Рафаел навлиза в сферата на Луната, влиза в отношения с онези духове, които живеят в сферата на Луната и които са духовните индивидуалности на някогашните велики праучители на човечеството, от чиято мъдрост Рафаел беше дълбоко инспириран още в неговото съществуване като Илия; ние виждаме как в съдружие с тези лунни същества и с всички души, с които беше прекарал минали земни степени, той се обединява духовно с всичко онова, което представлява духовни източници на Земята, с всички същества, които са направили възможно съществуването на човечеството и на една пропита от божественото Земя; ние виждаме, така да се каже, Рафаел да се движи между своите, свързан с онези, с които през време на съществуването му като Илия той най-драговошно дружеше, понеже те бяха онези, които в началото на земното съществуване бяха поставили целта на този земен живот. Ние го виждаме след това да минава през сферата на Меркурий, където с великите космически лечители съвместно развива всичко онова за своята духовност, което го беше направил способен да създаде в багри и линии нещо толкова извънредно здравословно. Всичко това, което той беше нарисувал върху платното или върху стената за голяма утеха и за безкрайното въодушевление на разбиращите хора, което беше така блестящо от светлина, така излъчващо светлина, всичко това му се показва в цялата космическа взаимовръзка, в която може да стои чрез преминаването през съществата на сферата на Меркурий. И така той, който на Земята беше разгърнал такава любов към изкуството, който беше се влял напълно в любовта към багрите и линиите, се пренесе след това в сферата на Венера, която по-нататък също с любов го пренесе в онова слънчево съществуване, което беше живяло в неговите познати досега за нас възплащения, в онова слънчево съществуване, чрез което като пророк Илия чрез своя народ той донесе на човечеството великите, целенасочени истини. Ние виждаме, как в сферата на Слънцето той отново може да изживее интимно - сега по начин различен от миналото, когато беше на Земята другар на Христос Исус,- онова, което беше изпитал, когато благодарение на посвещението чрез Христос Исус, от Лазар той стана Йоан. Ние виждаме, как в космическото блестящо отражение на човешкото сърце той вижда да лъчезари в сияеща светлина онова, което беше нарисувал в такава сияеща светлина за вярващите в Христос Исус. И ние виждаме след това, как изпълнен с

мъдрост в сферата на Юпитер той прониква онова, което имаше в основата на своя живот; ние виждаме как той успява да го обхване в мъдрост заедно с такива духове като Гьоте, по-късния Гьоте, а също и с такива духове, които повече или по-малко се намираха на погрешни пътища, обаче все пак пренасяха в областта на магическото това, което е мирова същност, мирово мислене, как Рафаел поставя там основата на своя магически идеализъм в съзживяване на еволюцията на по-късния Елифас Леви. Ние виждаме, как той взима участие във всичко това, което живееше там отвъд в Сведенборг. И едно нещо е забележително, мои мили приятели, дълбоко значително: Една напълно предана на Рафаел личност, Херман Грим, четири пъти се опита да напише биографията на Рафаел. Въпреки че беше вече завършил биографията на Микеланджело, той никога не успя действително да опише земния живот на Рафаел, така че да бъде доволен от това описание. Херман Грим винаги намираше, според неговото собствено схващане, че е създал нещо незадоволително по отношение на живота на Рафаел. И така излезе неговата първа книга върху Рафаел, която би трябвало да бъде една биография на Рафаел. Какво представлява тази книга? Тя просто повтаря старите анекдоти на Вазари за Рафаел. И това не допринася нищо към биографията на Рафаел, а дава нещо свършено друго - едно описание на онова, което Рафаел беше станал на Земята в почитанието, в признанието, в разбирането на хората след неговата смърт. Херман Грим разказва онова, което хората са мислили за Рафаел, което италианците, французите, германците са мислили за Рафаел в течение на столетия. Той разказва една биография на живеещата след смъртта на Рафаел мисъл за Рафаел тук на Земята. Той намира достъп до онова, което е останало от Рафаел в спомена на хората, в обожанието на хората, в разбирането на хората; Грим не намира възможността да опише земния живот на Рафаел. И след като четири пъти се беше опитал да стори това, той казва: Онова, което можем да направим лично за Рафаел, е всъщност само това, че описваме, как една картина преминава в друга, като че тя е била нарисувана от едно свръхсетивно същество, което съвсем не е докоснало действително Земята със своя земен живот. Картините са налице и ние можем да се абстрахираме напълно от Рафаел, който е нарисувал картините, като възпроизвеждаме редуването на онова, което се изразява във вътрешното съдържание на картините. И така, когато малко преди своята смърт Херман Грим говори за Рафаел, когато още веднъж направи опит да вземе перото и да пише за неговия живот, той всъщност говори само за картините, а не за земната личност на Рафаел. Тази земна личност на Рафаел беше изцяло завладяна само от онова, обични приятели, което Лазар-Йоан беше дал на тази душа, за да се излее в багри и линии за човечеството. И така живя това същество! То живя така, че този живот на Рафаел можа да бъде изминат още веднъж в Новалис само в един период от 30 години, толкова живя и Новалис. Така ние виждаме как Рафаел умира млад, Новалис умира млад - едно същество, което произхождаше от Илия-Йоан, представяйки се

на човечеството в две различни форми, подготвяйки чрез това по художествен, по поетичен начин Михаиловото настрояване, изпратено при хората на Земята като посланик на течението на Михаил. И после ние виждаме, как в поезията на Новалис изниква великото художествено творчество на Рафаел, както изниква в завладяващата и дълбока поезия на Новалис. Всичко онова, което човешките очи видяха благодарение на Рафаел, от него можеше да се проникнат човешките сърца, когато то възкръсна в Новалис. И когато разгледаме този Новалис, как продължава да звучи така тънко чувстваният от Херман Грим живот на Рафаел именно в този Новалис! Любимата на Новалис умира на млади години. Той самият е още млад. Какъв земен живот иска да води той, като умира неговата любима? Той самият изразява това, като казва, че неговият земен живот трябва да има за цел, да умре след нея. Той вече иска да премине в свръхсетивното, иска да води отново живота на Рафаел, да не докосва всъщност Земята, а би искал да изживее своя магически идеализъм в поезията, като не иска да бъде докоснат от земния живот. И как го виждаме ние, когато оставим да действа върху нас онова, което той е излял в своите фрагменти, как го виждаме, когато то ни въздейства? То действа затова така дълбоко, понеже всичко онова, което имаме пред нас в непосредствена сетивна действителност, всичко онова, което очите могат да видят и което очите могат да чувстват на Земята като красиво, се явява в поезията на Новалис в един почти небесен поетически блясък чрез онова, което живее в неговата душа като магически идеализъм. Той знае да направи да възкръсне чрез неговия поетически-магически идеализъм в неговия духовен светлинен блясък и най-незначителното материално нещо. И така ние виждаме именно в Новалис един блестящ предвестник на онова течение на Михаил, мои мили приятели, което трябва да ръководи всички вас сега, когато сте живи на Земята, и след това, когато ще сте минали през вратата на смъртта. Вие ще намерите в духовния свръхсетивен свят всички онези - също и съществуващото, за което аз говорих днес, - ще намерите всички онези, с които трябва да подготвяте делото, което трябва да се извърши в края на това столетие и което трябва да изведе човечеството от голямата криза, в която то е навлязло.

Само тогава, когато това дело, великото мощно проникване със силата на Михаил, с волята на Михаил - който не е нищо друго, освен онова, което предхожда волята на Христос, силата на Христос, за да посади по правилен начин тази сила на Христос в земния живот - само тогава, когато тази сила на Михаил ще може действително да удържи победа над демоническо драконското, което вие също добре познавате, и когато всички вие, които по този начин в светлината на антропософската мъдрост сте приели в себе си мисълта за Михаил, когато сте приели и запазили с вярно сърце и вътрешна любов тази мисъл за Михаил, когато се опитвате да направите тазгодишното Михаиловско свещено настрояване изходна точка на онова, което тази мисъл за Михаил може не само да разкрие в душата, но и да го оживи във всички ваши дела, - тогава вие ще бъдете верни служители на тази мисъл за Михаил, тогава ще можете да

бъдете благородни помощници на онова, което в смисъла на Михаил иска да се прояви чрез антропософията в земното развитие. Когато в следващото време най-малко в четири пъти по дванадесет човеци оживее мисълта за Михаил, в четири по дванадесет човеци, които обаче могат да бъдат признати като такива не чрез самите тях, а от ръководството на Гьотеанума в Дорнах, когато четири пъти по дванадесет такива хора станат ръководители за настроението на Михаиловия празник, тогава ние ще можем да погледнем светлината, която в бъдеще ще се разпространи сред човечеството чрез течението на Михаил и чрез дейността на Михаил. Че това е така, мои мили приятели, за целта аз се опитах да преодолеем състоянието си, за да кажа днес пред вас с няколко думи това, да го кажа поне така накратко. Днес моите сили не ще стигат за нещо повече. Но това е, което днес чрез думите би искало да говори на вашата душа: Да приемете тази мисъл за Михаил в смисъла на онова, което едно вярно на Михаил сърце може да чувства, когато Михаил се яви облечен в одеждата на лъчезарната светлина на Слънцето, Михаил, който първо показва и сочи онова, което трябва да стане, за да може тази одежда на Михаил, тази дреха от светлина да се превърне в думите, които са думи на Христос, мировите думи, които могат да превърнат мировия Логос в Логос на човечеството.

Ето защо нека днес моите последни думи към вас ще бъдат:

Рожби на слънчевите същества могъщи,
светеци, с благодат изпълващи света духовни сили;
да бъдете на Михаил дрехата лъчезарна
мисълта божествена ви отреди.

Той, пратеникът на Христос, във вас показва
опората за човека, свещената мирова воля.
Вие светли същества на етерните светове,
донесете на хората Словото Христово.

Така Михаил вестителят Христов им се явява,
на дочакващите и жадуващи души.
Тях пламтящото ви Слово озарява
в мировото време на Човека-Дух.

Вие, ученици на духовното познание,
знака мъдър Михаил приемете;
приемете Словото-любов на мировата воля
активно като висша цел в душите си.

Рудолф Щайнер
Дорнах, 28 септември 1924 г.
Превод: *Димитър Димчев*

УСПЕХЪТ КАКТО В НАУКАТА, ТАКА И В МЕДИТАЦИЯТА ИЗИСКВА ПОСЛЕДОВАТЕЛНИ И РЕДОВНИ УСИЛИЯ

Интервю с Инеса Бурдих

Инеса Бурдих е изследовател в областта на духовната наука и терапевтичен консултант за хора и организации, води курсове по антропософска медитация и свръхсетивно възприятие. След като се дипломира като физик, тя започва международна бизнес кариера, обхващаща две десетилетия. Първата ѝ страст е шахът. Била е професионална шахматистка и треньорка по шах в продължение на няколко години. Заедно със съпруга си Франк Бурдих основава изследователската компания "AngewandteGeistesforschung

Burdich" в Германия. В нея практическите изследвания на духовната наука, особено свързани с антропософската медицина, обхващат разработването и производството на лекарства на базата на имел, както и хомеопатични и антропософски лекарства; изследване на духовните източници, свързани с различни заболявания, включително онкологични и психиатрични. От януари 2023г. Инеса Бурдих провежда в България „Курс по изследване на Духовната наука“.

Здравейте! Радваме се да бъдете наш събеседник пред аудиторията на вестник „Антропософски вест“.

Добър ден! Благодаря за поканата! Винаги с удоволствие посещавам София, България, и се радвам, че днес ще се срещна с вас!

В областта на познанието физиката е вашата първа избрана област. С какво тя се оказва полезна в изследването на духовните сфери?

Физиката наистина беше първият ми избор. Получих висше образование по физика, специализирайки в областта на нанотехнологиите, след като учих шест години в университета. Един от моите преподаватели беше академик, който беше удостоен с Нобелова награда за физика. Интересно е да се замислим как методите на изследване във физиката могат да помогнат при изследването на духовните сфери. Намирам, че има много общо в качествата, които трябва да развием за правилния начин на развитие по антропософския път на познанието и за успешна работа във физиката. Физиката осигурява отлично обучение за ума, вниманието и присъствието. Тя е истинска школа за развитие на мисълта! А Рудолф Щайнер специално подчертава необходимостта от ясно мислене в книгата си „Философия на свободата“. Едно от основните качества, които се развиват както във физиката, така и в антропософията, е способността за ясно мислене и концентриране на вниманието. Строгостта и яснотата в изследванията са от решаващо значение и в двете области. Тези способности са пряко свързани с първото от основните упражнения на Рудолф Щайнер, което се нарича управление на мисълта.

За успешна работа в областта на физиката са необходими и следните качества:

- Търпение - изследванията могат да отнемат много време и да изискват повторения.
- Устойчивост на неуспехи - способността да се справяте с трудностите и да продължавате да работите.
- Fino внимание - Важността на прецизните методи и

внимателното провеждане на експерименти.

- Искрен интерес - Желанието да научаваме нови неща и да изследваме непознатото.

- Творчески подход - Способността да се измислят нови идеи и решения на проблеми.

Ритмичният подход към работата също е важен. Успехът както в науката, така и в медитацията изисква последователни и редовни усилия. Тези качества са безценни за медитативната работа и медитативните антропософски изследвания. Например, една от добродетелите на Щайнер за ноември е „Търпението се превръща в разбиране.“ Щайнер подчертава значението на финото внимание, като отбелязва, че всяко от шестте основни упражнения включва развитието на това качество. (GA 245, 3-то упражнение). Уменията за работа в екип също са от решаващо значение и в двете области - способността да си сътрудничите с други изследователи за постигане на общи цели. Във физиката изучаваме действието на различни сили. Всички проявления в света могат да се разглеждат като проявление на различни сили. Могат да бъдат например етерни сили. Това показва близък резонанс с антропософското разбиране за света. Така това, което изучаваме във физиката, са силите, докато в антропософията те се разглеждат като същества или техни проявления. Още една илюстрация на взаимовръзката между физиката и антропософията като наука. Исак Нютон, великият физик, резонира и с двете - развитието на физиката и духовността: „Гравитацията обяснява движенията на планетите, но не може да обясни кой е привел планетите в движение. Бог управлява всички неща и знае всичко, което е или може да бъде направено.“

Практикувате медитация от ранна възраст и в момента водите курсове по медитация. Тази практика е станала изключително популярна, въпреки че приложението ѝ е много различно. Ще ни разкажете ли малко повече за връзката между научните изследвания и медитацията на базата на вашия дългогодишен опит?

На първо място, важно е да се разбере, че има много видове медитация и че за нея няма едно-единствено универсално определение. В съвременния свят се сблъскваме с разнообразни медитативни практики: антропософия, осъзнатост, йога, будистки практики и др. Целите на тези медитации са разнообразни, но основната е развитието на собствения способности и личностното израстване. Когато говорим за медитацията като начин за индивидуално развитие на вътрешните качества на човека, тогава тя се основава на абсолютно свободната лична воля. В този случай всеки избира различни индивидуални теми. Тук можем, и това е важно, да споделим методите, които използваме. Тези редовни медитации, при които знаем съдържанието, е важно да повтаряме отново и отново, все едно правим упражнения за физическото си тяло, но всъщност тренираме нашите душевно-духовни части.

В сферата на научните изследвания обаче подхождаме по различен начин, занимавайки се с въпроси, а не с предварително определено съдържание. В контекста на изследванията, независимо дали става дума за научни експерименти във физическата лаборатория или за медитативни изследвания в антропософията, се прилагат сходни принципи. В лабораторията по физика изучаваме дадено явление с ограничено първоначално разбиране, формулираме въпроси и провеждаме експерименти, за да намерим отговори. Резултатите се обсъждат и анализират, за да се постигне обективност. Същият подход се прилага и при медитативните или съзерцателните изследвания. Изследователите в група формулират конкретни въпроси и медитират върху тях, като използват медитацията като изследователски инструмент. Всеки човек провежда изследвания в собствената си вътрешна „лаборатория“ на душата. Щайнер особено подчертава значението на задаването на въпроси: „Онези, които в истинския смисъл на думата принадлежат към Антропософската духовна наука, трябва да станат хора, които задават въпроси.“ (GA 204-6). Тук работата в екип е от съществено значение, както вече беше споменато. Резултатите се споделят и обсъждат, което дава възможност за по-голяма обективност при изследването на чудния свръхсетивен свят. Вътрешните ни преживявания в нефизическите сфери може да изглеждат субективни, но чрез подобни съвместни изследвания с духовни приятели можем да открием, че и други имат много сходни, понякога идентични преживявания. По този начин ние работим заедно в една „духовна лаборатория“. Щайнер подчертава това значение: „В същия смисъл, в който говорим за научните лаборатории и астрономическите обсерватории като за изследователски обекти, в същия сми-

съл говорим и за духовни изследователски обекти... Можете да наречете тази основа на всички религии духовната лаборатория на човечеството“ (GA 54-7).

Как се чувствате в България и как върви работата ви в българския семинар „Духовно-научни изследвания“?

В продължение на много години си сътруднича с изследователски институт в Швейцария в областта на практическото изследване, разработване и производство на лекарства срещу рак на основата на имела. Във връзка с тази изследователска работа посещавам България сравнително често. През 2023 г. започнахме курс по изследване на духовните науки в София. Този курс е ориентиран към практиката и чрез практическите занимания ние се учим и развиваме. Той беше организиран във Валдорфското училище в София и аз съм много благодарна на Тома Томов за отличната организация! В момента в България има сформирана група и се надявам, че тя ще продължи да се разраства. Особено окуражаващо е да виждам сред участниците млади хора, които преживяват живата антропософия в душите си.

Свързвайки се с българската душа, забелязвам, че въпреки преобладаването на интелектуалните дискусии в съвременната култура, съществува дълбока духовна чувствителност. Душата на българския народ е отворена, топла и гостоприемна, което прави медитативната работа и изследванията плодотворни и задълбочени. Това доверие и откритост са много благоприятни и аз съм доволна, че мога да работя в такъв контекст.

Ще продължите ли да работите в България в областта на антропософската медитация и развитието на свръхсетивното възприятие? Какъв съвет бихте дали на българските антропософи?

Бих искала да продължа да работя в България, както в областта на антропософската медитация, така и в духовно-научните изследвания. Очаквам с нетърпение по-нататъшно сътрудничество. Искам също така да подчертая, че антропософията е наука и в рамките на тази наука е важно да се занимаваме с практически и медитативни упражнения. Теорията без практика може да остане суха и безполезна. Практическите упражнения допринасят за по-нататъшното развитие и за срещите със съмишленици. Ето защо препоръчвам да се занимавате активно с практически упражнения и да създавате духовни приятелства. В нашия курс вече се е сформирала такава група. Ако проявявате интерес, моля, присъединете се към нас.

Въпросите зададе **Цвета Мишкова**

Христос, разпознавам Те
Чисто, вярно чувство
Гледам те
Ти живееш в мен
Живея благодарение на Теб

Ти течеш през мен
Така че мога да се доверя
На най-доброто в собственото ми същество
И винаги разчитай на него
Да бъдеш напълно излекуван чрез това.

Рудолф Щайнер 1921 г.

100 ГОДИНИ „ШКОЛА ЗА РАЗКРИВАНЕ НА ГЛАСА“ НА ВАЛБОРГ ВЕРБЕК

През 1905г. оперната певица Валборг Вербек-Свердстрьом е на 25 г. и в разцвета на кариерата си. Точно тогава, на сцената, загубва своя глас и оттук насетне животът ѝ приема съвсем неочаквана посока. Тя насочва фината си чувствителност и интуиция към собствения глас и „се връща“ в детството. Растейки в свобода, сред красотата на шведската провинциална природа, пеенето е било толкова лесно, колкото дишането. Този духовен подход довежда до нови хоризонти в търсенето на собствения глас, който не се изгражда и формира, а освобождава. Именно това усещане познава най-близко от своето детство.

В настоящата година „Школа за разкриване на гласа“, създадена Валборг Вербек-Свердстроом (1879-1972) навършва 100 г. от признаването ѝ от Рудолф Щайнер за антропософско лечебно изкуство. В книгата „Школа за разкриване на гласа“, издадена 1938 г., Вербек описва своята първа среща с Щайнер през 1912 г. Първоначалното ѝ желание за запознанство не е било тематично свързано с пеенето и гласа. Затова изненадата била огромна, когато той се приближил към нея с думите: „Какъв красив етерен ларинкс имате! Не искам да бъда нескромнен, но ми се струва, че пеенето за вас е като говоренето за мен и ако човек не говори и не пее така – с помощта на сублимирания въздух, то ларингсът не може да постави изискванията, които стоят пред него.“ След тази първа среща на двамата следва дълга и задълбочена работа в продължение на 12 години, в която певицата споделя своите изследвания, а Щайнер от своя страна дава духовна обосновка, потвърждение, насърчаване и нови насоки за действие. На Коледната конференция през 1923г. Вербек е упълномощена от него да представлява педагогиката на пееене на антропософска основа. Самата тя гледа на работата си като дейност на служител с духовна задача.

„Школа за разкриване на гласа“ е основана на нови и революционни разбирания за човешкия глас. Включва многобройни упражнения, помагачи на всеки човек да напредне по неговия артистичен и личен път. И всичко това - поставено на фона на антропософията и задълбочения образ на човешкото същество. Този импулс е отправен не само към хората, които са наречени „музикални“, а към всеки, който иска да се свърже с гласа си. От преди раждането до смъртта можем да изпитаме, че пеенето има лечебни, обединяващи и укрепващи ефекти за човека и цялото общество. Мечтата на Вербек, като създател, е да се обхванат колкото се може повече хора с пеенето. Всеобщото образование става разбираемо и оправдано, ако разглеждаме пеенето като израз на определена душевна степен на развитие. Рудолф Щайнер сочи важната връзка между изкуството на пеенето и фундаменталния въпрос на социалния живот с думи, които

Валборг Вербек-Свердстрьом споменава в главата „Край“ на своята книга: „Ако хората пееха, пееха повече и най-важното пееха правилно, на света щяха да се извършват по-малко престъпления.“ И това убеждение преминава като лайтмотив през цялата школа. Пеейки заедно, хората се свързват на едно друго ниво, което не е нито физическо, нито мисловно. Това свързване е обективно и сърдечно и е благодатен импулс за основа на нови взаимоотношения – лични и социални.

За развитието на гласа според Вербек първостепенно значение имат няколко момента – пеенето е духовен акт; гласът не е обект на тренировки, не е нужно да се развива, а да се освободи; естествено дишане без усилие.

Школата често среща неразбиране в лицето на пеещи хора и вокални педагози, които се интересуват единствено от вокалните постижения, от външния ефект на пеенето и възприемат човешкия ларинкс като органична машина. Не е нужно всеки да стане певец, но всеки може да пее. Важно е сериозно и съзнателно формиране на медитативните процеси, които остават скрити по време на пеенето, както и представянето им в реална форма. Желаният ефект от обучението се постига, когато в него участва цялото човешко същество – физическо, мисловно, духовно. Прекият обект на емпирично изследване е пеещият човек. Засилвайки вниманието към тоновете и звуците, които сам произвежда, човек се насочва към самопознанието. Изследвайки ги не само като физически феномени, но и като намиращ отговори път през антропософията, развива своите собствени мислене, чувстване и воля. Простите упражнения, достъпни за всеки, дори за тези, които вярват, че „нямат глас“, правят възможна трансформацията. Промените се отразяват в дишането, възприемането на музикалния звук и тон. Става едно хармонизиране чрез цялостен подход, който интегрира духовното съзнание с душевното усещане и физическото тяло. Пее целият човек - тяло, душа и дух! Школата на гласа прави гласа откритие.

След смъртта на Рудолф Щайнер, Вербек продължава работата си, а „Школа за разкриване на гласа“ е ръководена от нея от 1932 г. до 1939 г. в Гьотеанума. В последващите години терапевтичният подход все повече заема централно място в работата ѝ, успоредно с интензивното сътрудничество с антропософските лекари Ита Вегман и Ойген Колиско. Методът естествено прераства в терапевтично пеене, полезно за разрешаване на психологически и физически блокажи. При него няма възрастови ограничения. Единственото, което е необходимо, е смелост и отворен ум.

Цветя Мишкова

ИЗЦЕЛЕНИЕТО ОЗНАЧАВА ДА СТАНЕШ ТОЗИ, КОЙТО СИ

Антропософското терапевтично пеене е водено от идеята, че архетипните сили се намират в елементите на песента. Когато пее, човек активира тези сили, задействайки ги за работа върху своите физически, емоционални и духовни аспекти. Потопяването в процеса води до по-дълбоко себепознаване, укрепвайки силите на индивидуалността и креативността. Придвижването на тонуса през тялото освобождава блокажи и стимулира жизнените сили на самолечение. Тялото е резониращото пространство на гласа. Гласните, съгласните, тонът, ритмичните движения на дишането се изживяват не само физически. Азовата организация дирижира и ние звучим, но не от мускулите, ние не пеем от волята. Тонът идва не от гласните струни, а от етерния свят и резонира в нас. Той е дрехата на нашата индивидуалност, а самото пеене е душевен процес.

Работата с космическите принципи на гласните, свързани с планетите, и съгласните, свързани със зодиака, има силен ефект върху структурата на физическото тяло и вътрешния живот. Пеенето на гласни може да доведе до изразяване на емоционални/психологически импулси, трансформирайки ги на по-високо ниво. Звучащите съгласни могат да донесат устойчивост и оживотворяващо влияние върху физическото тяло, облекчавайки блокажите и правейки физически промени възможни. При образуването на съгласни се стимулират процеси, които пластично оформят, освобождават или уплътняват формата на човешкия организъм. Тази хармония засилва способността да се разширяваме от нашето „нисше“ съществуване – това, което трансформираме в ежедневието си, към нашия висш Аз. Чрез пеенето по много практичен начин се учим да обединяваме духовното съзнание с нашето душевно усещане за това как това комуникира

с физическото тяло, подхранвайки целия вътрешен живот. В процеса укрепваме Азовата си структура, засилваме силите на ларинкса, които сега са много важни – творчески, манифестиращи, формиращи. Така можем да изживим кои сме ние.

В своята същност терапевтичното пеене е медитативно. Чрез вслушването се свързваме с музикалния етер и проследяваме етерните феномени. Тук наблюдението се извършва с ухото, а това изисква усилия и прилагане на волята. Звукът има троичност, която се отразява в терапевтичния процес. Основното вътрешно чувство, когато правим упражненията, е благоговение към нас самите и чудото на творението. Ако външно притихнем, вътрешното става по-силно и това е смисълът на медитацията. Когато не хабим сили, душата ги използва за работа върху себе си. Ако минем през процеса, ще видим, че това, което е съществено, е между самите тонове. Този път изисква търпение и смелост в практикуващия. Пеенето е като сънуване в будно състояние. Не аз пея, а звукът минава през мен.

Терапевтичното пеене въздейства на състояния като: заболявания на гласа и дихателните пътища, хронични метаболитни заболявания, дегенеративни заболявания и хронични възпаления, функционални смущения, психосоматични и нервно-психични проблеми, а също и като поддържаща терапия за лечение на рак. Упражненията не се стандартизират, а индивидуализират в синхрон със самия човек. Използва се успешно и в грижата за лечебни деца.

Начинът на пеене може да ни оздрави или да ни разболее – нас и другите около нас. Изцелението означава да станеш този, който си!

Цвета Мишкова

АНТРОПОСОФСКА ТЕРАПИЯ ЧРЕЗ ПЕЕНЕ

В България завършено обучение по „Антропософска терапия чрез пеене“ се случва за първи път, стартирайки през 2018 г. В списъка на изучаваните предмети са „Терапия чрез пеене“, водена от Теодорос-Ригас (Германия), „Антропософска медицина“ с лектор Д-р Ерих Скала (Германия), „Музикална феноменология“ с Торбен Майвалд (Германия), „Евритмия“ с Бениамин Стоицев, Галина Бертелсен (България). Гост-лектори в курса бяха Щефан Хартман (Германия) – „Музикална феноменология и медитации“ и Щефани Ауриг (Германия) – „Гласова терапия чрез задълбочаване в Планетарните скали“.

През есента на настоящата 2024 г. предстои дипломиране на участниците в курса и в България ще бъдат първите Гласови терапевти, някои от които вече практикуват. В следващите редове можете да прочетете споделените отговори на участници и дипломанти в курса по „Антропософска тера-

пия чрез пеене“ на зададени към тях въпроси:

Какво промени лично за теб антропософската терапия чрез пеене за тези 6 години обучение?

Това е нещо ново за България като терапевтично направление. Как виждаш бъдещото ѝ развитие и приложение?

Златина Стойчева

През тези години на обучение станах по-заземена и отговорна в решенията си. Чрез упражненията, които практикуваме, освободих гласа си от контрола на егото. Изживях някои свои кармични срещи от миналото. Мисля, че завършващите гласови терапевти сме подготвени не само във връзка с гласа като инструмент за лечение, а по-важното – като хора, съзнаващи значението на човешкия глас за цялото съществуване... Лично аз се осмелих да работя с моите колеги от Пътуващ театър „Скрин“ и те повярвах, че пеенето не е

просто красиво произвеждане на тонове, а изказ на целия човек.

Като бъдещо развитие на „Антропософска терапия чрез пеене“ виждам работа, както индивидуално, така и с групи хора, имащи нужда да се свържат с истинската си същност, точно тези хора, които са уморени от рутината на материята. Още една необходимост е терапевтична работа с деца в педиатричните клиники в България. Към този извод водят и моите наблюдения като човек, практикувал музикална медицинска клоунада.

Калина Радичева

Обучението означава една съвсем нова епоха в моя живот. Пей откакто се помня. Никога за мен не е стоял въпросът мога или не мога да пея. От малка обожавах да пея в хор. Пяла съм в детски, юношески и смесени хорове повече от 30 години. През последните десет години преди да срещна нашия водещ преподавател ТеодоросРигас бях спряла да пея активно и усещах, че качествата на гласа ми все по-осезаемо започнаха да избледняват. Загубиха се височините, блясъкът, мекотата на тембъра му. Скоро бях навършила 50 години и си казвах, че сигурно е от възрастта, че нищо не може да се направи. Успокоявах се, че този проблем не е от особено практическо значение... слава Богу не бях професионална певица... но разбирах, че нещо много важно в мен боледува или пък е счупено завинаги. По същото време усетих силна и необяснима за мен нужда да стана член на Антропософско общество в България. Необяснима, защото четях и практикувах Антропософия вече дълги години сама или с учителите ми и приятели антропософи от САЩ. За първи път имах нуждата да срещна български съмишленици в този път. Двете събития почти съвпаднаха, защото паралелно с получаването на розовата ми членска карта от Гьотанума срещнах и анонса за курса по Антропософска терапия чрез пеене в София, а там пишеше: гласови упражнения и пеене в хор! Това „гласови упражнения и пеене в хор“ ми прозвуча така магично и неустойливо, че моментално и без да мисля се включих.

За годините обучение и работа с гласа с водещия ни преподавател ТеодоросРигас моят глас не просто оздравя, той оздравя и се промени. Стана по-хубав от когато и да било. Но не бих казала, че промяната засегна този аспект. Обучението изкова в мен много нови качества, които харесвам и които не бих имала без този безценен процес: мекота, приемане, спокойствие, осъзнаване... Мога да продължа, но няма и това не е достатъчно? Обучението ми помогна да навляза в дълбоката и сложна Антропософска материя по един творчески, жив начин и да разбера със сетивата си, че най-голямата ценност на Антропософската духовна наука е в нейното практическо приложение в живота. Лекциите по Антропософска медицина, които в рамките на обучението ни водеше доктор Ерик Скала, бяха една приказка без край за природата на човека. Вече не бих могла да си представя живота и терапевтичната си работа без знанията, които получих от неговите задълбочени, професионални и в същото време магически лекции. И преди бях сигурна, че животът е едно вълшебство, но сега вече знам и разбирам как това

вълшебство се случва. И преди бях сигурна, че музиката лекува душата, но благодарение на нашия лектор по музикална феноменология ТорбенМайвалд, вече разбирам и мога да използвам много по-ефективно този феномен, както за себе си, така и за другите.

За безкрайно много неща съм благодарна на ТеодоросРигас: за новия ми глас, за новата мен, за приятелството, което изградихме, но също така и за доверието и поканата към българската група да се включи в международното общество на гласовите терапевти. И да, вече е факт, че вече сме асоциирана част от тази общност. Това е незаменима възможност да не загубим придобитото след края на обучението, да се развиваме, да черпим и да споделяме опит с най-добрите антропософски гласови терапевти в света. И не на последно място, обучението изкова една нова работна антропософска група, която ще остане активна и след неговия край, защото в нея цари дух на единомислие, доверие и приятелство.

Антропософската терапия чрез пеене е нещо съвсем ново за България и съм убедена, че бъдещото ѝ приложение и развитие зависи изцяло от личните усилия на всеки един от завършилите курса на обучение. Най-вече е важно да споделяме с другите доброто, което гласовата терапия даде на нас в процеса на обучението. Важно е да помним, пазим и развиваме това добро, да вярваме в него, да вярваме в себе си като в негови посланици. Ако вървим по пътя на тази вяра, тя ще си свърши работата и ще умножи това добро за хората. В момента прилагам наученото за целите на моето дипломиране и получавам вълнуваща обратна връзка от хората, с които работя гласово, и си казвам: да, работи, работи не само за мен, не спирай да вярваш в това което правиш, не спирай да го обичаш, Калина!

Диляна Конова

Антропософската терапия с пеене откри за мен един неподозрян свят от нови възможности за повлияване на собственото здраве и това на други любопитни или нуждаещи се хора. Тази терапия дава възможност чрез комбинация от лечебни звуци, които ние наричаме „музикаменти“ да повлияваме нашия четворен организъм спрямо нуждите към дадения момент. За мен лично донесе подобрение на имунната система и хармонизиране на организма. Това е ново направление в България и работата с хора разкрива как всеки преоткрива въздействието на теорията върху себе си и към себе си - вълнуваща врата към самия човек.

Петя Недева

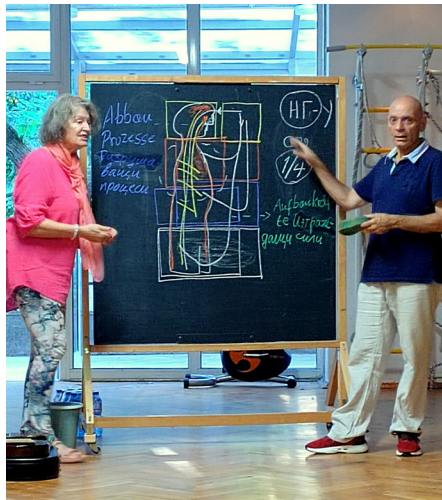
Една специална нощ, встъпвайки в Новата 2016 година, си пожелах нещо. След няколко седмици то се сбъдна - такава, каквото го кроях, че даже и по-хубаво. Приятелка ми изпрати съобщение за въвеждащ семинар „Антропософска терапия чрез пеене“ с ТеодоросРигас в София. То е ясно, че отидох. Тео леко и неусетно започна да ни спуска в това удивително изкуство. Разказваше ни за звуците, за хората, после ни покани да направим простишки упражнения. Аз бях изумена от този нов свят за мен. Упражненията действат незабавно, всеки се чувстваше по-добре, дори през нощта

тялото ми продължаваше да се настройва към по-хармонично съществуване. И така се гмурнах в едно от най-красивите приключения в живота ми. Всяко обучение е като един път, а за пътуването и извървяването му са много важни водачите. Изпитвам огромна, дълбока благодарност към хората, които ваяха нашите заложи.

Д-р Ерих Скала живее това, на което учи другите, той е човек-пример. Нежно, с благоговение и обич ни разведе в изключителното творение - човешко тяло и то така, че всеки от нас от сърце пожела да го е срещнал още в училище, защото всичко след такива учители потича различно.

Торбен Майвалд ни посвети в музикални пътеки, за които дори не предполагахме, че съществуват. "Досадната" музикална теория беше поставена в заинтригуваща перспектива, а най-ценното е, че той винаги държеше пред нас нишката, която свързва човека с музиката. Човек е създаден музикално! В Музиката сме си у дома! И тази истина освобождава твореца в теб.

Благодарна съм, че Тео (Теодорос Ригас) ни покани в този път, който извървяхме заедно. Винаги вярно, точно, с обезоръжаващо чувство за хумор или пък стриктно насочване, с вяра на твореца в нас, разкриваше ни инструментите, с които можем да успеем. А те се оказаха простички и винаги на разположение - ушите, сърцето, вслушването с тях... Да, това е началото, но съдържа всичко.

Освен за учителите, съм дълбоко благодарна и за хората, с които се посещавахме в изкуството на лечебното пеене. Различни сме, но Тео бдеше за всеки от нас, показваше ни скъсаното или криворазбраното, за да се свържем в група през себе си, защото тази връзка единствено удържа на времето и бурите. Като творец, който се изразява чрез изкуствата на кукления театър и музиката - най-вече за деца, а и като ученик на живота, споделям, че лечебното пеене ми помага да развивам в дълбочина това, с което се заемам. И това е прекрасно, защото в дълбокото виждаш

коренчетата и с любов можеш да им помагаш, ако имат нужда, за да израства градината, в която заедно съществуваме - по-красива, благоденстваща, с плодове, които узряват за всички!

Едно от нещата, което винаги ме е вдъхновявало и държало в този път е да имаме този вид лечение и самолечение в България. Земите тук познават това изкуство. Хората трябва да си го припомним и развиваме. Лечебното пеене е естествена грижа, напомня на майчината. С мекота, доверие и любов ни връща в Себе си. Възлюбихи Себе си така, както Творецът ни е възлюбил, встъпваме в Нов свят. Какъв? И то какъв!

Въпросите зададе **Цвета Мишкова**

ЖЕЛЯЗОТО И МИХАИЛ

"През есента заглъхва на сетивата чувственият порив" – така настроението на септември се отразява в Календара на душата, когато, от една страна, човек си спомня за „летния дар на Слънцето“, а от друга, започва да се потапя в себе си: „Сега аз мога да принадлежа на себе си“ (GA 40). През лятото осъзнавам природата, стремя се към „блясъка на красотата на света“, но в същото време губя себе си, а думите от Календара на душата за „замъгляването на чувствата“ или за това, че „моят Аз заплашва да ме напусне“, че в съня напускам себе си, ми напомнят за необходимостта от мобилизиране на съпротивителните сили „(GA 40).

Освен в Календара на душата, в многобройни лекции Рудолф Щайнер посочва възможността, както и необходимостта от съпричастност към цикъла на годината, необходимостта да свикнем вътрешно с него, за да открием в него „източника на истинското себепознание“. Тази идея достига своята кулминация в четирите Космически Имагинации (GA 229), а в Михаиловата имагинация виждаме величествената картина на борбата с дракона, когато архангел Михаил си изковава меч от метеоритно желязо и побеждава дракона Ариман. Рудолф Щайнер сравнява живота с красотата на лятното Слънце, изгубването на себе си с процеса на сул-

фуризация, серния процес, който се отделя от Земята като „синкавите езици на пламъка“. Ариман иска да завладее това съзнание на природата, да завладее нашето Себе, да открадне собствената ни същност. И сега, в началото на есента, когато метеорните потоци падат по-често, количеството космическо желязо се увеличава и Михаиловите духове, събирайки това космическо желязо като противовес на процеса на сулфуризация, изковават меч от него, за да парализират драконовата сила на Ариман. Силата на метеоритното желязо може да доведе до освобождаване от страха и терора, както казва Рудолф Щайнер: Действието на Ариман чрез страх и ужас е парализирано от мечта на метеоритното желязо на Михаил. Можем да си припомним шестата сцена от мистериината драма на Рудолф Щайнер „Пазителят на Прага“, където Ариман говори за това как изпраща силата си от бездната. По време на репетиции Р. Щайнер сам показва на актьорите колко бавно и смразяващо трябва да се изрържи думата „w-a-s“. Спомняйки си за това дори много години по-късно, косите им настръхваха. Сега вече знаем, че с началото на есента метеорните потоци от космоса се засилват. Тонове железен прах летят до Земята всеки ден. В Гренландия той може да се намери лежащ на слоеве. По този начин веществото, изхвърлено от слънчевите изданини, пада на Земята под формата на натрошени железни час-

* Рудолф Щайнер. „Календар на душата“. 23, 25, 27 седмици.

тици. Възниква въпросът: Откъде идват металите? В случая с желязото на този въпрос вече може да се отговори.

Металите разказват съдбата на Земята

Рудолф Щайнер говори с вдъхновение за произхода и действието на металите в многобройни лекции за членове на Обществото, лекари, работници от Гьотеанума. Планетарният произход на металите и тяхната безспорна връзка със съответните планети ни показват, че чистото, безоблачно влияние на Слънцето върху Земята е породило златото, от чистото действие на Сатурн е дошло оловото, действието на Венера е породило медта, а действието на Юпитер е породил калая (GA 312). Нашата Земя особено силно е преживяла ефекта на железоносеца, когато е била в планетарното състояние на Марс. От Рудолф Щайнер знаем, че в по-ранните етапи Земята е била заобиколена от гъста мъгла и че животът в съвременния смисъл не би могъл да се разгърне в тази парна дреха на Земята. А след това, благодарение на космическото излъчване на желязото, сярата е била свързана, образували са се пиритни матрици

и Земята е била освободена от пагубното влияние на сярата. Процесът на освобождаване на сярата преди това е бил парализиран от желязото и тогава е станал възможен на Земята животът на растенията, животните и хората. По времето на Михаил процесът на преодоляване на влиянието на сярата, който в огромен мащаб се е разгърнал в по-ранните състояния на Земята, ритмично се повтаря всяка година благодарение на желязото. Ако искаме да разгледаме по-подробно процеса на образуването на металите, трябва да си представим как от планетите се излъчват субстанции, които се проявяват в светлина и цвят, след това се кондензират до газообразно състояние, стават парообразни

и накрая се втечняват. Рудолф Щайнер съобщава, че тези течни метали се изливат през пукнатините на Земята и едва по-късно се втвърдяват. Живакът все още е в течно състояние и ще стане твърд много по-късно.

Процесът на образуването на метали от планети е труден за съвременния натуралист, но обратният процес може да се извърши в лабораторията. Можем да разтопим метал, след това да го загреем до парообразно състояние и да разкрием цвета му, например зеления цвят на медта, до спектралната линия. По цвета му можем да определим наличието на метал: например, по жълтия му цвят, можем да определим наличието на натрий. В лекционния цикъл на Р. Щайнер „Мистериите центрове“ (GA 232), където много се говори за металите и техния произход, това е обобщено със следните думи: „Мисля за металите. В тях се разкрива вътрешното сходство на планетите. Те свидетелстват за съдбата на Земята.“

Естествените науки са целта на Земята

Рудолф Щайнер ни поставя една задача. „В древни времена човекът е обичал не само с растенията, камъните и

животните, но и с елементарните духове... Сега това преживяване на елементарните духове е изгубено. Човек трябва да постигне нов вид съзнание, за да общува с природата. Някога природните същества са говорили чрез човешката душа, те са били нашите възпитатели... И днес трябва да им върнем това, което някога са ни дали. Можем да направим това само когато го потърсим в съществата на природата. Тези природни същества трябва да постигнат определена цел на Земята заедно с човека. Те ще могат да направят това само когато човекът им върне това, което им дължи“ (GA 220). Трябва да променим възгледа си за природата в смисъла на имагинацията на Михаил: „Да доведем съзнанието на природата до съзнанието за себе си“ или, както беше посочено по-горе, да проникнем в природата с Духа!

Пиритни матрици

При разглеждането на произхода на металите е показан метод за освобождаване на земната среда от сяра, подобен на процеса на образуването на пиритни матрици. Това трябва да се приема буквално: пиритът е възникнал от областта на действие на силите, които причиняват комбинацията от вещества, в този случай желязо и сяра. Процесът на минерализация, материалният процес, след това се е развил в сферата на Земята. Това все още се прави. От една страна, например, в Тихия океан се образуват пирити и други руди от магмата, издигаща се през пукнатините, от друга страна и за нас това има голямо значение. Постепенно освободената сяра се абсорбира от фино атомизираното желязо. Сярата става свободна, когато протеинът от органични вещества се разложи. Животните, потънали в морето, дават сяра по време на разлагането, която веднага се свързва с желязото, съдържащо се в морската вода.

Познаваме прекрасните вкаменелости на морските звезди, рибите, черупките, когато най-малките кристали пирит възпроизвеждат формата на морска звезда във всеки детайл. Сярата, освободена по време на горенето, се превръща в сярна киселина поради наличието на вода във въздуха и ние сме изправени пред проблема с киселинните дъждове. Колко сяра би се натрупала на Земята, във водата, във въздуха в продължение на милиони години само от мъртви същества! Не бихме могли да живеем на Земята, ако желязото не освобождава земния организъм от сярата, благодарение на постоянния процес на образуване на пирит.

Желязото освобождава Земята от отровите

Този лечебен ефект на желязото, което служи като противотрова, се извършва и срещу други отровни вещества, като фосфора. Фармацевтите използват фосфора и арсена желязо (Ferrum phosphoricum, Ferrum arsenicosum) в медицинските препарати, така че желязото не само облекчава отровните ефекти на фосфора и арсена, но и ги прехвърля в категорията на терапевтичните средства. Най-силната отрова, цианоген, въглеродно-азотно съединение, се превръща

в неотровен фероцианид благодарение на желязото. И още малко за същността. Пиритът винаги придружава отлаганията на златото, метала на Слънцето, който действа като ензим в хармонизирането на процесите между желязото и сярата. Всеизвестен факт е, че желязото действа в човешката кръв. Без хемоглобин, червени кръвни клетки, кислородът на вдишания въздух не би достигнал до кръвоносните съдове, без желязо страдаме от анемия.

В допълнение към отлаганията на пирит, съединението на желязо и сяра, има отлагания на други химични железни съединения: железен оксид и железен карбонат. Тези три железни руди са напълно различни по външния си вид: железният оксид е черен, пиритът има златист блясък, сидеритът (железен карбонат) е бледокафяв без метален блясък. Тук можем да си припомним Калевала, която описва трите дъщери на боговете, които дават меко, твърдо и крехко желязо, всяка с различен цвят. Тогава Илмаринен кове желязо, подходящо за хората и го калява, превръщайки го в стомана. Пчелата носи мед във водата за закаляване - така се появяват инструментите и селскостопанските инструменти. Но стършелът, подбуден от змията, добавя отрова към водата, а след това се появяват кинжал и меч.

Добродетелите на желязото

Думата „добродетел“ произлиза от израза „правене на добро“. За какво е подходящо желязото? Кога се използва за добро и кога е вредно? Неговата голяма здравина и твър-

дост са основните му характеристики, така че желязото се използва навсякъде, където са необходими неговите предимства: в инструменти, машинни части, устройства, стоманени опори и други. Ножът и брадвата в мирния живот разчленяват материята за нашите нужди, оръжието отделя тялото от живота. Но желязото може също и да защитава: шлем, броня. Бронята защитава живота на човека, сейфът запазва съкровищата. Самото желязо не може да се запази. То ръждясва, водата и кислородът го унищожават и само ръждясалият пясък, в който лежи, напомня за древния римски меч. Там, където са необходими силни връзки, използваме пирони и болтове. Веригите и стоманените котви държат корабите на кея, но веригите могат да станат и окови. Железопътните релси свързват градовете помежду им, мощните стоманени мостови опори свързват двата бряга на реката.

О, човеко, ти образуваш желязо,
за да ти служи,
разкриваш стойността на материала
на много от твоите творения...

Така започва сентенцията, с която Рудолф Щайнер завършва „Имагинацията на Михаел“. Ще имаме нужда от нея по-нататък.

Херберт Зойферт

ЧОВЕШКИТЕ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ СЪС СЪЩЕСТВАТА ОТ ТРЕТАТА ЙЕРАРХИЯ

Когато се разглеждат човешките отношения с духовния свят, е необходимо да се вземе под внимание цялостният човек, спящият, будният, заспиващият и събуждащият се. Това, което етерното, астралното тяло и Азът правят по време на сън, е толкова важно за човешкия живот, колкото и делата в часовете на будност, а в известен смисъл и по-важно. Подценяването на тази духовна работа, както и нейното занемаряване, създава проблеми при изпълнението на ежедневните задачи. А начинът, по който се свързваме в земния живот със съществата от Третата йерархия, е от решаващо значение и след като преминем през портата на смъртта. Човек спи, за да се срещне с определени духовни същества, с които Азът има постоянно подновяващи се взаимодействия. Азът е свързан с всичко, което човешкото същество прави от момента, в който се събуди, до момента, в който заспи, с всичко, което прави в будно състояние. Той действа, когато човек се разхожда или върши нещо с ръцете и краката си. Когато настъпва спящото състояние, Азът извежда от крайниците последствията от човешките действия през изминалия ден. Той извежда всички резултати от нашите движения и всяко действие подлежи на духовна обработка. В съня се чува ехото от движенията на краката и ръцете, а това ехо предизвиква задоволство или недоволство. Астралното тяло има друга задача. То достига до йерархията на Архангелите чрез последствията от работата с езика. Архангелите чувстват необходимост да получат от човешките същества

ехото от това, което е казано на техния език. Те вдишват това, което човекът им донася, когато заспи. Това, което те очакват от него, са резултатите от ежедневната езикова работа. Казваното от нас през деня, се пренася от астралното тяло в духовния свят през нощта. Архангелите искат да изживеят срещата с астралните тела и се нуждаят от нея. Те искат до тях да достигне ехото от това, което човешките същества са говорили с други човешки същества през деня. Човешкият език е свързан с йерархията на Архангелите чрез съня. Архангелите дишат и се хранят от отзвук на нашите думи. А ние често ги оставяме гладни и бездиханни, когато си служим с думите, които назовават материалните неща. Архангелите не се хранят с такива думи. Те искат до тях да достигнат думите, с които ние сме назовали нематериалните неща. Но днес тези думи са се изгубили в почти всеки съвременен език. Още през 19 век думите, с които хората са назовавали материалните неща, са започнали да се умножават във всеки език, а думите, с които се назовават нещата от света на идеите, се забравят. Днес те липсват във всеки съвременен език. Не можем да ги преведем от един език на друг. Когато говорим за света на идеите, имаме предвид идеализма в най-широк смисъл, имаме предвид думите за някакви идеи изобщо. Идеализмът довежда нашето астрално тяло до правилна връзка с архангелските същества през нощта. Архангелите се радват на думите, които назовават идеалните неща, но ние не ги произнасяме, защото те все

повече изчезват от езика ни. И Архангелите остават разочаровани. Те се отдалечават, когато човешките същества не успяват да извършат правилните речеви действия. Тогава срещата с тях в съня не може да се състои. А на всеки човек му е необходима определена духовна помощ, която той иска да получи от Архангела в съня си. Архангелите не я раздават на всеки. Те питат какви духовни истини са казани днес. Но произнасянето на духовните истини става все по-рядко. В ежедневието език хората не произнасят думи за идеалните неща и не създават нови такива. Ако идеализмът не се излива в самия език, тогава за човека е изключително трудно да намери по време на сън онази връзка с Архангела, която е необходима за него самия. Съвременният човек е станал жертва на материализма. Той не развива идеализъм в думите си. Думите му постепенно са станали отражение на този материализъм. Затова в земния си живот човек пропуска всяка нощ връзката с Архангела. Все по-трудно става за съвременния човек да се свърже с духовния свят така, че да може да премине по необходимия начин през живота между смъртта и новото раждане. Отслабването на човешките способности за участие в изграждането на новия земен живот е резултат от дефицита на идеализъм в езика. Но, за щастие, не всичко може да бъде покварено от днешния материализъм. (GA 224)

Хората, които познават значението на духовната наука, всяка нощ придобиват духовната сила, която им е необходима. Търсенето на духовните истини се влива в думите им. Архангелите винаги се радват да чуят думите, произнесени от духовната наука или чути от нея. Слушането, както и произнасянето на духовните истини, е онази дейност, която

Архангелите очакват от нас. Точно това за тях е най-съществената човешка работа. Човешките дела обаче никак не са маловажни. Те имат огромно значение, но за други същества от Третата йерархия. Това, което Архангелите очакват от нас, е да занесем по време на сън усърдието си в духовната наука. В това число нашето чуване и нашето слушане на духовни истини. Да произнасяме духовните истини и да се поставим в такава ситуация, че да ги чуваме, това са истинските резултати, които се очакват от нас всяка нощ. Това е нашето най-ценно взаимодействие с Архангелите и нашите дарове, които можем да им дадем. Но не всички същества от Третата йерархия имат същите очаквания. За да се срещнем с Архаите по време на сън, не е достатъчно да произнасяме такива думи. Архаите очакват от нашия Аз други дарове. По време на сън Азът взема участие в изтъкването на кармата на бъдещето. За да бъде пълноценна връзката на Аза с Архаите, е необходимо преди всичко да разбираме значението на кармата и да се стремим към нейното изравняване. Когато работи заедно с Архаите, човек става непоклатим в признаването на световната справедливост. От това идва силата да следва своите цели, отговорности и задачи. Човек получава силата за реализиране на свободата в живота си, когато осъществява в съня си правилната връзка с Архаите. Само тогава Архаите му подаряват силата за проникване

във физическото тяло по правилния начин. С тази сила човек може да реализира доброто на земен план, а не само да го иска. С нея се изгражда контролът върху физическото тяло така, че човек да няма пречка да прави това, което смята за правилно. И Азът се опитва всяка нощ да достигне до йерархията на Архаите, за да получи тази много необходима духовна сила. Всички ние често срещаме в живота си хора, които много искат да извършват добри дела, но не могат. Нещо все им пречи. Това са хората, които по време на сън не са в състояние да осъществят една истинска среща с Архаите. Хората, които се разминават с тях, често имат добри намерения, но не могат да извършат добрите дела.

За да работи през нощта заедно с Архаите върху подготовката на новата карма, човек трябва да има нещо, с което Азът да се свързва правилно с тях. Това е нещо, което го води до правилни връзки и взаимодействия с тях. Няма нищо друго, с което можем да влезем в такива връзки с Архаите, както истинската любов към човечеството. Истинската любов към човечеството по време на будното състояние ни води в прегръдката на Архаите между заспиването и събуждането. Нашата връзка с Архаите се поддържа чрез непредубедената и цялостна любов към човечеството, чрез правилния интерес

към всяко човешко същество, с което животът ни събира. И няма по-солидна преграда от антипатията към хората. И това може много лесно да се наблюдава в земния живот. Ако едно дете постоянно пада, когато се учи да ходи, това се дължи на факта, че в един предишен живот детето е развило силна омраза към някого. В предишната си инкарнация то само се е доближило до Архаите, но не е намерило правилната връзка с тях. В

резултат на това то непрекъснато се преобръща, когато се учи да ходи. Детето е въведено в този земен живот чрез недостатъчна любов към човечеството. Когато един човек е силен и енергичен в живота, той е развил любовта към човечеството в предишния си живот в някаква степен.

Докато Азът почива в лоното на Архаите, се формира кармата на бъдещето. От отношенията, които човек изгражда с Архаите, зависи как ще построи следващия си земен живот. От това, което възниква като задоволство или недоволство, се гради животът след смъртта, както и следващият земен живот. Силите за правилното формиране на кармата възникват от това, че Архаите са останали доволни от срещата си с нас по време на сън. Те ни дават това, от което се нуждаем, за да стигнем до следващото слизване в земния живот с такава сила, че да вървим по пътя с наследството от предишния земен живот. Разбира се, ние винаги пренасяме и дефицитите, и слабостите си в следващия земен живот, когато ни липсва любов към човечеството. Защото филантропията има могъща творческа сила, а мизантропията има могъща разрушителна сила.

Нашите Ангели са денонощно неотлъчно до нас. Точно те ни водят на тези срещи с Архаите и Архангелите. Но те също остават силно разочаровани, когато ние не успяваме да се свържем с тези други същества и когато те се отдале-

чават от нас. За Ангелите е особено важно да получаваме описаните сили от Третата йерархия, защото те са ни много необходими в живота между смъртта и новото раждане, по пътя на който Ангелът неотклонно води човека. Това е част от неговата лична еволюция. Когато нашето мислене е един жив поток насочен към Ангелите, нашите отношения с тях се развиват активно. От силата, която Ангелите вливат в човешката душа, се развиват мисленето и въображението. Ние я получаваме от тях, за да стигнем до правилното общуване с хората. Чрез връзките си с Ангелите, ние сме получаваме способността да общуваме като човешките същества. Ангелите, Архангелите и Архаите са ни дали тези сили като безценни подаръци. И ние можем да благодарим на тези духовни същества. За да се поставим в правилни отношения с тях, ние можем да кажем: Благодаря на Ангелите за моето мислене, благодаря на Архангелите за речта, благодаря на Архаите за това, че съм поставен в земното съществуване според физическите и моралните закони.

Когато човешкото същество преминава от будно в спящо състояние, именно тези три способности започват да замлъкват. В този смисъл човек става безмълвен. Когато мисленето вече мълчи, човек се приближава до Ангелите. А когато способността за говорене замлъкне, той се приближава до Архангелите. След това той се доближава до Архаите. Ние имаме толкова сили да се доближим до Ангелите, колкото идеализъм има в нашето мислене. Ние имаме толкова безсилие да се доближим до Ангелите, колкото материализмът работи в нашето мислене. Онези човешки същества, които са потънали в материализъм, стават жертва по време на сън на ариманическите същества. С Архаите се свързваме по-здраво, когато напълно съзнателно действаме хуманно. Но ако не сме в състояние да вършим хуманни дела, очакваните дарове се разпръскват в света на ариманичните сили. Тогава ние се отчуждаваме от Третата йерархия и от самата човешка природа. Човек носи в себе си три вида дарове от предземното си съществуване. Той ги трансформира и ги връща на съществата от Третата йерархия по време на сън. Човек винаги се доближава до тези същества, но не винаги успява да им донесе очакваните дарове. А степената, в която се свързва в земния живот с тях, е от решаващо значение за всеки човек, когато преминава през портата на смъртта. В живота между смъртта и новото раждане човек се нуждае от тяхната помощ. Човекът, който не може в сегашния си земен живот да се доближи до Ангелите, се ражда в следващия си земен живот като мисловно парализирано същество. Ако човек не влезе във взаимодействие с Архангелите, той се ражда в следващия земен живот като едно безсловесно същество. Ако не е създад връзка с Архаите, той се ражда като парализиран в крайниците си и парализиран в моралните импулси човек. Ако нямаме правилната връзка със съществата от Третата йерархия, ние ставаме сакати същества. Всеки човек тъче нишките, които трябва да изработи от всеобщата любов към човечеството, но тези нишки се късат, когато тази любов не му достига.

Докато описаните процеси протичат, етерното тяло постоянно мисли. Мисленето е основната дейност на етерното тяло, независимо дали то е отделено от астралното тяло

или е свързано с него и Аза. Човек мисли непрекъснато, но не знае нищо за това мислене. Той мисли в леглото цяла нощ, но не знае нищо за това в своето будно състояние. Съществената разлика между дневното и нощното мислене е в това, че отделеното от астралното тяло етерно мислене е изчистено и проникнато от космическата мъдрост. Веднага след като астралното тяло се съедини с етерното, то внася една поквара в мисленето и космическата мъдрост става недостъпна. Ето защо етерното тяло предпочита да извършва дейността си без ежедневната вреда на астралното тяло. Всяка вечер настъпва едно състояние, което прилича на умора. Всъщност, етерното тяло няма търпение да се раздели с астралното, за да може да мисли пълноценно. В етерното тяло ние мислим много по-мъдро. През нощта повечето хора имат много по-разумна преценка за нещата от живота, отколкото през деня, защото по време на сън етерното тяло е в хармония със законите на космоса и тогава то мисли безпристрастно.

Когато човек мисли, той натрупва един солен депозит. Един противоположен на този процес протича в метаболизма. Там протича огненият процес на изгарянето и се отделят пепелоподобни елементи. При мисленето в организма се отлагат солени елементи. Мисленето, е осоляване, а волята е изгаряне. В човешкия живот непрекъснато се отлага сол отгоре и непрекъснато нещо се изгаря отдолу. Изгарянето възниква веднага, когато се появява някакво намерение да направим нещо. Действията, които възнамеряваме да извършим, разпалват изгарянето. Процесите на изгаряне протичат по целия път от решението до изпълнението. Чрез изгарянето на метаболитните продукти се осъществява всичко, което движи ръката, за да изпълни решението на волята. Волящото човешко същество е в постоянна консумация на метаболитните продукти. Това изгаряне ни кара постоянно да спим във волята и да не можем да разберем какво представлява тя. В този огън живеят последиците от нашето морално поведение в предишния ни земен живот. Предишните земни инкарнации са оставили своя отпечатък, който не се разкрива пред будното съзнание. Той се проявява там, където процесът на горене непрекъснато ни приспива. В този огън живее кармата на миналото. Миналата карма действа в приспиващите процеси на горене. Бъдещата карма се формира, когато спим. Поддържането на равновесие между тези два противоположни процеса е много голямо изкуство. Защото всеки от тях иска да доминира. Всеки от тези два процеса, осоляването в мисленето и изгарянето в метаболизма, се опитва да вземе превес. Балансът между тях се постига чрез активна работа в средната област, областта на чувствата. Хармонията се постига най-успешно и цялостно с продължително практикуване на евритмия. Работата в средната област има твърде многостранни аспекти и тук можем да разгледаме само един от тях. Всички ние непрекъснато общуваме с нашите починали близки, но този процес остава скрит за нас. Всички ние непрекъснато общуваме с тях и в тази комуникация огромно значение придобиват процесите на запиване и събуждане. Моментите на заспиване и събуждане са по-важни за общуването ни с духовния свят от другите два процеса, които разгледахме

– будността и съня. Най-добрите изводи за духовния свят могат да се направят, когато човек се научи да наблюдава заспиването и събуждането. Ако човек се опита да се научи да не пропуска събуждането, той би успял да задържи нещо от онова, което така колосално преминава през неговата душа в мига на събуждането. На всеки съвременен човек му се налага веднага да се потопи в ежедневието. Целият цивилизован свят се стреми да отнеме общуването на човека с духовния свят. Именно моментите на заспиване и събуждане са най-важни за общуването с така наречените мъртви, както и с духовните същества от висшите светове. При заспиването човек веднага изгубва осъзнаването на онова, което преминава покрай душата му. Обикновено човек пропуска да изгради една представа, която никак не е лесна за изграждане и не е приложима на физически план. Това е представата, че миналото е още тук и че то не е преминало. Всичко, което ние сме изживели, в следващия момент изчезва само на физическото поле. В духовен план, то не е изчезнало. Преживяното изчезва само за обикновеното съзнание. Но отминаването на дадено събитие означава само това, че то се е отдалечило от нас. Когато ние се събуждаме, моментът на заспиването вече е отминал. В момента на събуждането ние стоим съвсем близо до момента на заспиването. Когато заспиваме и когато се събуждаме, ние заставаме пред някой починал човек. Ние непрекъснато го правим, но много бързо пробягваме това духовно разстояние. За физическото съзнание това са два отдалечени момента. За духовното съзнание, тези два момента също са отделни, но следват непосредствено един след друг. Няма заспиване и събуждане без влизане във връзка с нашите починали близки. Ние им задаваме въпроси, но рядко осъзнаваме тези въпроси. За онова, което починалият иска да сподели с нас, най-подходящ е моментът на събуждането. Няма човек, който да не донесе многобройни отговори от починалите в момента на събуждането, но обикновено той не го знае. Подсъзнателно ние непрекъснато говорим в душите си с нашите починали близки. При заспиването ние им задаваме неосъзнати въпроси, казваме им това, което искаме да им кажем в дълбините на душите си. При събуждането получаваме техните отговори, но оставаме глухи за тях. Такъв е нашият непрекъсваем диалог с тях, но за този диалог ние продължаваме да спим. Това, което ни прави способни да общуваме по-съзнателно с починалите, е свързването на нашите чувства с представите за онова, което ги питаме. Нашите близки непрекъснато обитават съня ни, но в моментите на събуждането те искат нещо да ни кажат. Само че ние имаме съвсем други очаквания и затова не можем да се включим правилно. Абсолютно невъзможно е да си говорим с нашите починали близки така, както през деня си говорим с нашите колеги и приятели. Настроенията и мотивите за такива разговори са свършено различни. Ако искаме нещо да попитаме хората, които са преминали прага на духовния свят, не е необходимо да го изговаряме. Въпросът не трябва да се задава мисловно, а да се отправи към тях с участието на чувствата и волята. Много е важно да проявим сърдечен душевен интерес към починалия човек, когото питаме. Можем да запитаме себе си какво е това, което е било интерес-

но за нас в него, когато сме били заедно. Само чрез нашите чувства и воля до починалия достига през нощта въпросът или онова, което искаме да споделим с него. Дори и когато оставаме глухи за неговия отговор, връзката с починалия се доизгражда и отговорите му достигат до спящите ни чувства. За съжаление, ние често тълкуваме погрешно сънищата си с починалите. Много често онова, което те ни говорят в съня, е скрито продължение на нашия въпрос. Ако не се научим да наблюдаваме заспиването и събуждането, няма как да знаем това. В момента на събуждането починалите особено лесно стигат до нас. Една от многобройните ни грешки е, че почти всички инспирации, които идват до нас от починалите, ние ги превръщаме в наши дневни инициативи и ги приписваме на себе си. Ние рядко сме склонни да наблюдаваме съкровенията неща, които сме получили през нощта като дарове от духовния свят, защото дневният живот започва и мигът на събуждането бързо отминава. А когато ги улавяме, си присвояваме всичко, което идва от там. Но в повечето от нашите планове за дела и инициативи действат инспирациите, които идват до нас от духовните същества и от починалите. Те са отговорили на нашите неосъзнати въпроси към тях. Казаното ни от починалите изглежда така сякаш се надига от собствената ни душа. Ние и нашите починали непрекъснато се намираме заедно в духовния свят. За повечето от нещата, които вършим, щяхме да знаем, че в нас действат нашите близки, ако разбирахме правилно своята душевна същност. Дълбокото неразбиране на процесите на съня и събуждането също толкова често ни води до погрешни опити да тълкуваме сънищата си. Обърканите образи на съня се появяват, когато астралното тяло се свързва с етерното. В повечето случаи Азът и астралното тяло се опитват да се потопят във физическото и етерното тяло и не могат да го направят правилно (GA 224). Сънищата възникват при събуждането и изразяват едно несъгласие, една дисхармония между Аза и мъдрите подредби на физическото и етерното тяло. Това именно се изразява в обърканите образи на сънищата. Картините, които се появяват, показват как Азът се опитва да приведе в хармония това, което все още не е в ред с физическото и етерното тяло. Всеки сън има за цел да покаже на човека каква дисхармония съществува в настоящия живот между Аза и астралното тяло от една страна, и по-напредналите в развитието си физическо и етерно тяло от друга страна.

Веселина Велкова

Нужно е едно единствено нещо –
тук, в този наш труден свят
на бездомни и безотечественици
да заживеем в самите себе си
да влезем в мрака

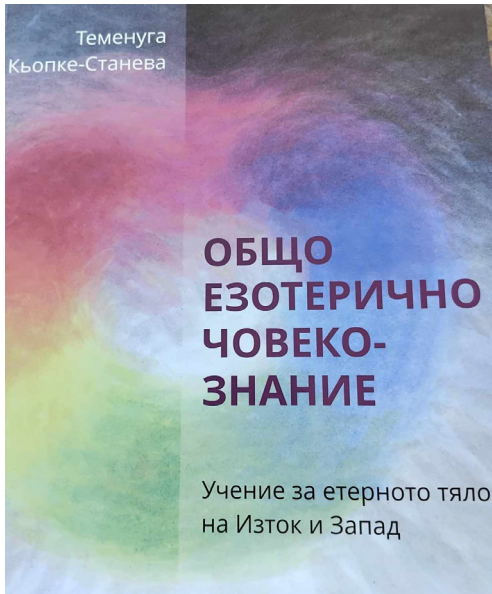
и да почистим саждите от лампата.
Така, че хората по пътищата
да съзрат светлината
в очите, в които живееш.

Герхард Райш

НОВИ КНИГИ

НОВИ КНИГИ

НОВИ КНИГИ

Точно в тази светлина трябва да определим и АМ, която стопроцентно стъпва на модерната природонаучна медицина, която обаче разширява обзора ѝ чрез езотеричните аспекти на антропософския образ на Човека в състоянието на здраве и на болест. В най-дълбоката си духовна същност АМ има родство с множество по-стари лечителски системи, но се отличава по това, че включва в себе си разбирането за еволюционните трансформации на свръхсетивните тела на Човека през Петте последователни следатлантски културни епохи. И най-вече сливането на Христос в човешко тяло и произтичащите от този акт еволюционни изменения в човешкия Аз. Но докато този труд се занимава изключително само с етерното тяло, то ролята на последния факт в известен смисъл се релативира. Но само „в известен смисъл"! Изложението на Христовото събитие в неговото нерелигиозно, а космическо измерение и извършената дълбока трансформация на „невидимите" тела на Човека, произтекли от това Събитие, не е предмет на настоящия труд.

Общото на тези по-стари медицински системи е, че са плод на едно древно атавистично ясновидско съзнание, което в хода на еволюцията с все по-дълбокото навлизане на човечеството в материята (особено в индустриалния свят) е изгубило постепенно своето еволюционно значение.

Но с това не се изчерпва въпросът за старото ясновидско съзнание: то е създало грандиозни творения и което е от камък, се е съхранило до наше време, за да ни постави неразрешими загадки. Китайското познание за енергията Чи по своята значимост и загадъчност може спокойно да се сравни с египетските пирамиди. Тези духовни познания са факт, но днес те не могат да бъдат постигнати по старите духовни пътища. Антропософията предлага път на духовно познание, съответстващ на обстоятелството, че времето на ясновидските атавизми е отминало. Постепенно, в хода на изложението, читателят ще придобие представата за този път, който не изисква като предпоставка някакъв вид ясновидство, но изисква вътрешно спокойствие, наблюдателност, смирение и много търпение.

Предговор към българското издание

В тази книга става дума за медицина: за Антропософска АМ и за Традиционна китайска медицина ТКМ. А най-вече става дума за това, което ги обединява: учението за енергиите, протичащи на всички нива в живата материя. И докато за повечето български читатели ТКМ не е непонятна дума, то за АМ ще са необходими няколко пояснителни слова.

Що е Антропософия?

Антропос (гр) е Човекът, а София (гр) е Мъдростта, която го е създала и чрез която можем да постигнем познание за него. Антропософията и произтичащата от нея АМ е основана от австрийския философ езотерик Рудолф Щайнер, Rudolf Steiner, (1861 – 1925). До 1911 г. той работи в рамките на теософското общество, а през 1912 г. Антропософията се обособява в самостоятелно общество. Самият Щайнер я нарича най-често „Духовна наука". Важното е да се отбележи, че същата не е отрицание на естествените науки, развили се през последните 300 години най-вече в Европа, но е път на преодоляване на съвременния едностранчив материалистичен естественонаучен мироглед по пътя на изследването на духовните същности, скрити зад видимите природни явления.

Тогава духовният свят започва да ни шепне с тих глас...

Определени биографични обстоятелства ме свързаха първоначално с българската фитотерапевтична традиция, после с ТКМ, а скоро след това и с АМ. По-късно, пътешествайки по света, се прибавиха впечатления от различни шамански традиции, чиято логична интерпретация се оказва особено трудна, тъй като изворите им трябва да бъдат търсени в ранно-атлантското време. От тази интерпретация се отказвах, преди да съм я започнала.

През 90-те години, изучавайки евритмия и лечебна евритмия в Дорнах, Швейцария, на основата на придобития от нея личен опит и по пътя на двигателната медитация, все повече детайли от мирогледната система, както на АМ, така и на ТКМ, се проясниха. Най-вече се проясниха представите за етерното тяло в АМ и Чи енергията в ТКМ. В космическите си преработки тези представи са дълбоко сродни. Най-учудващият факт е, че научното им онагледяване става възможно не само чрез директното сравнение, но и чрез посредничеството на съвременната модерна медицина със завидните ѝ детайлни познания по анатомия, хистология, физиология, ембриология, патология.

Така се оформи проектът за настоящата книга като сравнителен синтез между:

В хода на написването на книгата през 2001 г. се натъкнах на едно внушително описание на китайската духовна култура в лекционния цикъл на Щайнер „Земният и Космичният Човек“ (СС събрани съчинения том 133, лекция от 19 март 1912 г.), което ме накара да повярвам, че съм на правилния път... (По пътя на познанието съмнението е нашият най-верен спътник...). Помествам този обширен цитат, защото днес, през пролетта на 2023 г., тези думи от 1912 г. звучат пророчески. От този текст става ясно, че през тези 111 години оттогава човечеството е проспало нещо много важно... след като е преминало през две световни войни и е застанало на прага на третата, а „китайското чудо“ е станало реалност.

„Тук Западният свят за първи път ще изпадне в удивление пред монолитната духовност на тези древни култури. В този случай сме изправени пред една различна епоха, чиято монолитна духовност ще смае Западния свят. Тази духовност не принадлежи на мисията на след-атлантското човечество, но е наследство от предходно нему време. Чак до нашето съвремие тя беше скрита в китайския духовен живот, тъй непознат на Западния свят. И ще бъде необходимо едно единствено обстоятелство, което да настъпи, за да бъде сразена западноевропейската култура така, че да забрави същинската си мисия, да забрави своето значение и своята задача. На Човека, устремен към бъдещето, ще трябва да му стане ясно, че на нашата Земя това монолитно духовно богатство, това духовно познание, останало от древното атлантско време, присъства днес в много по-силна степен, отколкото е било явно това присъствие по време на възхода на старата браманска и зороастрийска култура, и което познание ще бъде развързано тогава, когато китайската духовна култура бъде освободена. Две неща са необходими на Човека, отправил се към бъдещето. Ще трябва да разбере, че трябва да се появи едно важно течение в духовния живот, което по чуден начин ще обучава хората дори външно на това, на което те биха могли да се обучат сами, ако бяха пожелали да навлязат в духовния живот по пътя на Духовната наука. Но ако по-голямата част от човечеството проспирова това, което Духовната наука му предлага, тогава по един наистина неподходящ за западноевропейското съзнание начин от китайската култура ще се излее едно духовно богатство, което ще смае човечеството и ще му даде да разбере, че тази култура не може да бъде разбрана с еснафско-педантичният подход на Западния свят, а може да бъде разбрана само ако се вгълбим в това, на което е построена китайската култура: културата на древния ДАО. На тези хора Духовната наука често затова е неприятна, защото, за да се занимаваш с нея, трябва да ѝ вярваш. Тези обаче, които продължават да спят, те ще се зарадват, когато открият в духовната наука тази освободена китайска наука, представляваща наследство от древната атлантска епоха. Тогава ще кажат: няма нужда да вярваме, защото това, което е останало исторически, това можем да го изследваме, защото е интересно!... Но това, което бива освободено (като китайска култура), то ще въздейства и по друг начин: то ще действа чрез своята мощ, чрез своята яснота, чрез своето величие, то ще смайва, то ще шокира. То така ще се излее върху достигнатото от човечеството през християнската култура, че хората ще искат

да придобият правилната перспектива, правилната гледна точка. Хората ще си кажат: тази духовност е съществувала; някога тя е била културата на нашата Земя. Ала всяка епоха има своята мисия и западноевропейската култура има задачата да извлече всичко онова от космическото обкръжение, което може да бъде извлечено така, че тази духовност да се изяви въпреки и чрез сетивния свят, чрез всичко онова, което очите ни виждат и ръцете ни докосват, и което е откровение на духовните светове. Хората ще трябва да разберат, че тук е налице една друга мисия от едно друго време и че трябва да стоят здраво на основата, изградена от християнството. Това е другата гледна точка. Така хората с радост ще приемат това, което е дошло от древни времена, но ще го осветят, ще го изпълнят с живот и с това, което постепенно е израснало в душите им в по-новото време, в след-атлантската християнска култура... ако вземем предвид всичко това, ще намерим правилното равновесие между полученото от древни духовни епохи и основата, изградена в хода на времето, която трябва да отстояваме.”

Рудолф Щайнер, „Земният и Космичният Човек”, том 133, лекция от 19 март 1912 г.

Що е евритмия?

Название, което звучи някакси познато на всеки българин и което въпреки това предизвиква недоумение. В България вероятно няма много хора, които никога нищо не са чували за духовния наставник Петър Дънов и инаугурираната от него паневритмия. Тези две „танцови“ системи – евритмия и паневритмия – имат общ извор, но изразните им средства са „оцветени“ от местния културен фон, на който са възникнали: евритмията се появява на фона на европейския изразен танц (Ausdruckstanz) в началото на 20. век, а в паневритмията откриваме духа на прекрасните и мистични български хора, напеви, ритми. И двете танцови системи са звездни танци, т.е. движения, иззети от жизнените процеси на живата материя, които са отражения на движенията на космическия етер.

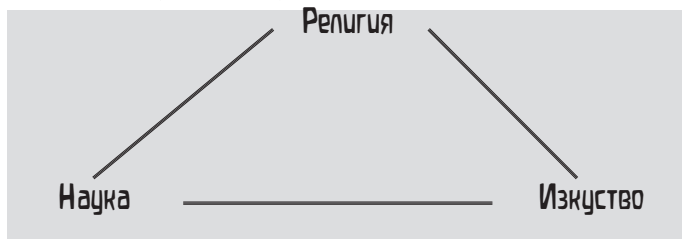
Дълбокото родство на евритмичните движения с етерните течения в човешкия организъм Щайнер обобщава със следните слова: „Тези възможности за движения са тези, които, застинали, дават физическата форма на Човека, такава, каквато я виждаме в средата на неговия живот. И така: какво би направил Бог, ако наистина би поискал да извае Човека от парче глина, какво би направил Бог? Бог би започнал да прави движения и от тези движения, и от това как прахът на Земята се подрежда по подобие на тези движения, от това в крайна сметка би възникнала формата на Човека... Човекът, тъй както е застанал пред нас е една завършена форма. Но тази завършена форма е произлязла от движение. Тази готова форма е произлязла от изграждащи и разграждащи космични сили. Не движението произлиза от покой, а покой произлиза от първоначалното движение. Играйки евритмия, ние се завръщаме към първоначалните праформи...”

Бог евритмизира и евритмизирайки, като резултат от евритмизирането, се появява човешкият образ.” - Рудолф Щайнер: „Евритмията като видимо слово”, том 279, лекция от 24 юни 1924 г.

Тук се сблъскваме с духовния факт, че Евритмията е

едно както художествено, така и научно явление.

Бидейки един, както художествен, така и научен гений, Гьоте дръзва да постави двата познавателни метода, художествения и научния, на едно равнище, казвайки: „Който притежава науката и изкуството, той притежава и религията.”

В този равнобедрен триъгълник са трите стълба на цялостната човешка духовност. Щайнер съзнава въпросителността на такова изявление и внимавайки в духовно-душевната същина на науката и изкуството, ни дарява следните медитативно-мистериини слова:

Из мистериите на Хиберния

Слова на двете Колони с Образите

ИЗКУСТВОТО КАТО ПОДРАЖАНИЕ НА СЪТВОРЕНИЕТО НА СВЕТА

Нашият свят е произведение на изкуството. Неговият създател – на гръцки „poietes” – е Художникът, „поетът”, създал тази велика „поезия”. Произведенията на изкуството, създадени досега от човека, не са нищо повече от имитация на процеса на създаване на света. Както детето преминава през фаза на подражание в своето развитие, така и художникът е подражавал на създателя на света в продължение на много хилядолетия. Отначало тази имитация все още не е била отражение на външно видимото. Натурализмът от началото на 20 век е последният и най-външен етап на развитие към истинското копиране на сетивния свят. Тук онова, което изцяло е проява на чувства, отново се представя като негово точно отражение. Сетивното проявление се дублира.

Фотографията, която успя да направи това отражение много по-точно, без ръката, водена от око и волята, отне тази възможност на художника. То се превърна в отделна част от изкуството, в която вече не говорим за представяне на самото видимо, а за модификации, базирани на асоциациите и настроенията на художника, на неговата посока. В интерес на истината натурализмът отдавна е отпаднал от реалната имитация на процеса на създанието. Защото по време на същинското творение видимото се ражда от невидимото: от първоначално свръхсетивно-духовното и безвремето, сетивно разбраното и преживяното постепенно слиза на темпоралния план.

Древното изкуство възниква от свръхсетивното, от духовното виждане, инспирацията и интуицията. Да си спомним Старата северна еда. Тази грандиозна епична песен е изградена изключително от свръхсетивното виждане. Омировата „Илиада” е вдъхновена от „Богините”. Дълго време човекът не е представен в поезията. Ние постоянно намираме изобразяването на съществата, които се появяват пред сетивната реалност. Там, където в хода на развитието на съзнанието прякото свръхсетивно възприятие вече не е било възможно за художника, изображенията на

Аз съм Образът на Света.

Виж: аз нямам Битие.

Аз живея в твоето Познание,
в теб аз се превръщам в Изповед.

Аз съм **Познанието**.

Но това, което съм, не е Битие...

Аз съм образът на Света.

Виж: липсва ми Истината.

Ако смееш да живееш с мен,
то аз ще бъда твоето Удоволствие.

Аз съм **Фантазията**.

Но това, което съм, не е Истина.

(Предупреждаващи Слова на Посветения,
сочейки Христовия образ)

Вземи Словото и Силата на това Същество
в своето сърце.

И приеми от него това,
което двата образа искат да ти дадат:

Наука и Изкуство.

Рудолф Щайнер, т. 40

Теменуга Кьопке-Станева

светци през Средновековието, ангелски крила и опашка на дявол стават иконография. С тяхна помощ художникът винаги е можел медитативно да се издигне в свръхсетивните духовни сфери. Това е било възможно, докато подобни традиционни образи на свръхсетивното не са станали изцяло алегорични и напълно натуралистични. Така изкуството става илюстрация на богословската и философската. Мястото на творческия дух зад природата и човека, който е вдъхновявал художника, е заето от човешкия разум и е станал субективно усещане. А субективното усещане е единственото нещо, към което изкуството се е придържало, докато натурализмът и фотографията, са изострили неимоверно погледа към света на видимата реалност и са го направили празен и художествено безинтересен. Ако не вземем предвид наистина великите художници, които все пак са си проправили път към обективността, тогава от 19 век виждаме главно появата на изкуството, в което субективното усещане и волята на художника трансформират външната видима реалност до степен на насилие. Вместо да се учим от него на вътрешна обективност.

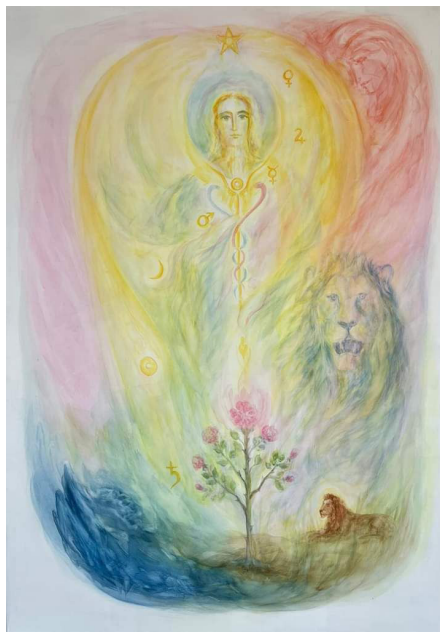
Субективността, която изгонва Духа, днес си пробива път в това, което преди векове са съхранявали и гарантирали художествените традиции, гилдиите на майсторите художници, скулптори и музиканти. Отначало тя се появява като кич, който променя външната реалност, за да угоди и удовлетвори нашите желания, а след това действа като обвинително изкуство, което иска да подчертае ужасите на нашето време. Гледайки ги, шокираният зрител се чуди кой е виновен за това. Можем да се съгласим с този вид изкуство само от морална гледна точка. Друга последица от художествения субективизъм е произволното окарикатуряване на изобразеното. Ако една истинска карикатура работи с фино, интимно наблюдение на характерните жестове и мимики, то днес сме бомбардирани с поток от картини и рисунки, в които хуморът и шегите почти напълно липсват. Всеки човек,

животно или предмет - всичко е изкривено с претенцията да е смешно - и колкото по-грозно, толкова по-добре. Ако първоначално изкуството се е стремяло да имитира творението, сега то започва съзнателно да го изкривява. Измислената оригиналност и необичайност на творците, варираща от измамна наивност до дълбока безсмисленост, е високо ценена в определени кръгове на обществото. В духовен план всичко това е некачествено. Лъжа ли е изкуството? По съвсем други причини Платон (427-347 г.) е убеден, че художникът е лъжец, защото той изобразява нещо сетивно. Платон е виждал много реалистично това, от което е черпил вдъхновение, когато е създавал своето произведение не от сетивния, а от духовния свят. Египетският Анупис с глава на чакал никога не е съществувал. Богинята Венера - Афродита никога не показва образа на Венера Милоска. В този смисъл трябва да се съгласим с Платон: Венера Милоска е лъжа. Само музиката, както казва Рудолф Шайнер в неговата лекция „Гьоте като баща на новата естетика“ (GA 271), има „право на помилване“, защото музиката има морално въздействие.

Ако говорим за изкуството като лъжа по отношение на истинските и духовните закони, тогава няма как да не се докоснем до самия творец на света, тъй като и той довежда духовното, което е в основата на човека, до сетивна проява. Това ни позволява да научим нещо за душевно-духовния човек. Същото важи и за цветето, и кристала. Но колкото повече ставаме духовни хора, толкова повече научаваме, че сетивното проявление крие от нас свръхсетивната същност на дадено нещо. Причината за това е, че за сътворението на света е допустима и силата на лъжата. Ариман е постоянният виновник за безпокойството, той е жилото, което постоянно поддържа враждата между нас - сетивните същества и духовния свят, а също и между нас - свръхсетивните същества и света на сетивата. Платон още не го е познавал, той не го е вземал предвид, тъй като продуктът на Ариман, сетивният свят, в основата си няма никаква сила за него. За него той остава тъмен и незначителен. В своите философски познания Платон изцяло се придържа към това, което той нарича „менон“, спомени за това, което е видно преди раждането, преди душата като цяло да влезе в сетивния свят. За „божествения Платон“ сетивният свят е само сянка, майя, което само по себе си е лъжа.

Фактът, че за нас, хората, сетивният свят изобщо има стойност, и то не само като за сетивно-телесни същества, но и за душевно-духовни същества, е следствие от Мистерията на Голгота. Великата жертва на Христос доведе до огромна промяна в земното съществуване, на която Платон и Аристотел все още не можеха да станат свидетели. Тъй като Бог, създателят на света в принципа на Сина, напълно се свързва със Земята, сетивният свят, преди това илюзорен, сенчест свят, стана способен отново да изяви духовното, скритото в него за хората. Всеки, който сега търси „рая“ само

в свръхсетивното, постъпва несправедливо спрямо Земята. Той ѝ отказва нейната нова същност, която е получила благодарение на Голгота, отричайки се от този, който я е преобразил. Този, който е разбрал необикновената трансформация на света, е разбрал, че оттогава се е променила и истинската същност на изкуството. Може би Гьоте е първият, който усеща тази революция в изкуството и живее преди всичко като художник. След като Рудолф Щайнер открива този импулс у Гьоте, той само го осъзнава по правилния начин и го изразява във вече споменатата лекция „Гьоте като баща на новата естетика“ и в по-късни лекции за изкуството. Ако преди това изкуството е било само ехо от творението, придобило духовен произход, разигравайки го по-нататък в „театъра“ на сетивната видимост, сега то може да бъде част от трансформирания сетивен свят, в който духовното е скрито от хората. Художникът не само имитира природата на творението, той надраства фазата на чиракуването и сам става творец, а изкуството предявява към него съвсем други изисквания от предишните.

Въпреки че античният художник е трябвало да извърши огромна работа, за да създаде нещо в изкуството, той винаги е работил в посока към своето минало, състоянието преди раждането, така че оттам – както и Платон от спомена за неговата философска мъдрост – той е можел да изведе активния духовен поток на своето изкуство. Способността, донесена от миналото преди раждането, е била вратата към това, което е искал да проникне. За много художници тези врати са били широко отворени и пътищата към тях са били толкова добре утъпкани, че духовното, което се е превърнало в изкуство, понякога е можело да тече от само себе си толкова силно, че да застраши индивидуалността на твореца. Други трудно са си проправяли

път със своите способности, но уверено са вървели обратно към източника на времето преди раждането. Благодарение на това, изкуството винаги е било свързано с обратния път към духовното. Сега на това се противопоставя нещо друго. Въпреки че талантът все още може да бъде от полза за един артист, днес в много случаи дори пречи на художника да намери своя път към трансформиращото изкуство. Днес трябва да пазим като нещо свято това, което истинските сетивни впечатления могат да ни дадат. Многобройните външни впечатления, които не можем да избегнем и които изобщо не идват от сетивния свят, а са сурогати от виртуалния свят, правят сетивните впечатления все по-ценни за нас. Тъй като не можем напълно да лишим изкуството от външния характер, презиран от Платон, то носи в себе си цветен, подвижен ефирен живот, който постоянно присъства в погледа на художника или неговото слушане. И въпреки постоянното нарастване на техническо-сетивните средства, като че ли днес у много хора, наред с реалния живот на сетивата, нараства чувствителността към етерния живот. От началото на вре-

мето всеки творец – и всяка човешка душа – е съпътстван от скритото желание да разкрие и освободи в сетивния свят омагьосаната в него духовна същност в пълната ѝ красота и истина. Това е желанието на омагьосана принцеса, която познаваме от приказките първоначално само в нейната невидима или ужасна страна.

В приказката на братя Грим „Кристалната топка“ тази принцеса дава огледало на някой, който иска да я разпознае и освободи. В него той може да види истинския ѝ образ. Всеки, който иска да види нещо в огледалото, трябва да погледне назад, да погледне в обратната посока на това, което се вижда. На езика на приказките това означава да погледнеш в собствената си душа. Там, в скрития огън на любовта, който се устремява към нас от Събитието на Голгота, към човека, който искрено и безкористно свързва себе си със земния сетивен свят, се появяват красотата и истината, вместо външния, илюзорен образ на омагьосаното. Затова художникът, трябва сам да стане изцяло цвят, боя и тон. Като любящ човек той трябва изцяло да изпълни душата си с битието на своята любов. Тогава тази любов ще стане виждаща и способна да позволи на чувството да се прояви в изкуството, което вече е одухотворено. С други думи, сетивното проявление става прозрачно за духовното. Днес, напротив, между човека и неговото истинско, изпълнено с чувства възприятие, стои едно празно усещане за сетивата, което, въпреки че черпи съдържанието си от сетивния свят, има само външен слой от студена незначителност. Тук няма разочарование от принцесата, няма кой да подаде огледало, в което да види своя Аз с неговите сетивни преживявания. Ако се опитаме да погледнем вътре, ще се ужасим от празнотата в себе си, която ще ни накара да се отдръпнем от страх.

Каква е бъдещата задача на изкуството? Не трябва да се страхуваме от това преживяване по никакъв начин, а

трябва да го търсим съвсем съзнателно. Защото конфронтацията със света на подсетивното е необходимост на днешния ден. Човек никога не би могъл да достигне сегашното ясно дневно съзнание без дълбокото си безсъзнание в съня, което се получи през хилядолетията с помрачаването на древния свръхсетивен живот на сънищата. В бъдеще той няма да може съзнателно да постигне духовната пълнота сред сетивните явления без едно убедително преживяване на празнотата и студа зад сетивните възприятия. Не случайно паралелно с развитието и използването на електричеството и магнетизма в изкуството се проявява описаната трансформация, започнала през 17 век с Рембранд, и довела до голям прелом през 20 век. Цветовете, формата, тонът започнаха да говорят за себе си в човешката душа. Те престанаха да бъдат залепени за външната реалност или да служат като общ духовен израз на древния символизъм. Това старо, фиксирано отношение вече не може да изрази нищо ново, нищо живо. Само обективното преживяване на художника и на човека, който се наслаждава на изкуството, може да бъде валидно, ако той сам стане тон, форма, цвят.

Това развитие е изминало много пътища и е познало много победи и поражения. Доскоро изглеждаше, че решителните пробиви на 20 век отново са почти изгубени във водовъртежа на постмодернизма. Но най-важните импулси все още не са напълно отработени, повечето от тях са само очертани. Двадесети век даде толкова много духовни и артистични импулси, че творците, които ще живеят в новото хилядолетие, имат върху какво да работят. Благодарение на антропософията и особено работата върху импулсите, дадени от Рудолф Щайнер, имаме безценни възможности да навлезем дълбоко в знанието за трансформиращата същност на изкуството, така че в бъдеще да можем да ги развием пълноценно.

Хайнер Руланд

ТРИ ВИДА ОБЩНОСТИ

Как един човек може да помогне на друг по пътя на освобождението от илюзиите? Добре е да вземем предвид трудностите, с които се сблъсква човек по пътя към собствената си безпристрастност. От собствен опит знаем, че е по-лесно да бъдеш обективен в разговор с друг човек, отколкото сам със себе си. Опитът също ни показва, че по време на разговор изразяваме мисли, които не сме имали преди разговора, и при определени обстоятелства по време на разговора ставаме по-мъдри. Понякога оставаме с впечатлението, че сега сме настроени към една и съща мисловна вибрация и можем да възприемаме мислите и чувствата на другия. Когато при определени условия в съвместната работа между хората се появи нещо ново, това може да се нарече социално явление. Първото условие за това е участниците да имат добра воля, докато работят заедно, освобождавайки се отново и отново от предишни предубеждения. Дори и всеки да не успее да го направи, може да се случи следното: доколкото всеки индивид се освобождава от съня на собственото си душевно преживяване, той се пробужда за душевното царство на другите. Има един вид сънастройване на вътрешното към

духовно - вътрешното на другите. И тогава, сякаш изведнъж настъпва пробуждане на духовно ниво. Рудолф Щайнер нарича това второто пробуждане, в допълнение към първото, което се случва на физическия план, когато човек се събуди от нормалното състояние на сън. Вашите собствени образи на душата, които се освобождават преди второто пробуждане, първо ще се движат свободно в междучовешкото пространство. Но тогава те ще бъдат приети и преобразени от Ангелите. Така да се каже, индивидуалните мнения, които са били освободени и свободно дадени от хората, ще бъдат подети и хармонизирани от Ангелите. В този случай групата изпитва чувство на хармония и всеки индивид не се чувства ограничен в свободата си. В същото време ще се възприеме идея, съответстваща на темата, по която работи групата. Тя ще бъде възприета от участниците от различни ъгли - всеки от собствената си гледна точка. Всичко това като цяло може да се обясни чрез следното изображение. Нека си представим две струни за цигулка, едната настроена на тон До, а другата на тон Фа. Това е като две човешки души, всяка настроена според собственото си мнение. Ако се отклонят от

мнението си, тогава ще се освободи пътят за мнението на събеседника към всяко душевно пространство и в същото време ще се отвори прозорец за въображаеми възприятия на образите на душевния свят. Такова възприятие ще доведе до реструктуриране на душата.

Една душа ще бъде изтеглена нагоре от тон С по посока на тон F, тъй като тя вече не е изпълнена с образ С, а с образ F. Другият ще се приспособи надолу от F в посока С. Някъде по средата на пътя те ще се срещнат. И тогава ще възникне състоянието на резонанс. Възприятието и на двете изведнъж ще се засили и ще стане по-дълбоко. По същия начин, когато две струни са настроени на един и същ тон, тонът се усилва и задълбочава. В душевната сфера се случва нещо подобно: има взаимно пренастройване от образ С към образ F и от мнение F към мнение B, и някъде по средата на пътя, когато се достигне същото съзвучие на душевните вибрации, има скок на съзнанието. Този скок събужда човека за по-съзнателно преживяване на духовната сфера, в която действат Ангелите. Това се преживява така, сякаш пространството набира дълбочина, гледайки в която можете да различите друго измерение. Той е наясно с душевното присъствие на другите, точно както човек може да осъзнае физическото присъствие на друг човек в същото физическо пространство, когато се събуди от сън. И когато хората станат съзнателни в тази друга област, Ангелите могат да започнат да работят с тях, защото те могат да кажат: „Сега този човек се е вкоренил толкова в Аза си, че нашето влияние вече няма да го хипнотизира и да ограничава свободата му. Но дотогава ще изчакаме с нашето влияние.“ Казано по-просто, напредналите Ангели очакват групи, в които да работят заедно със свободни и пробудени за света на душите хора. Те не искат да се налагат, за да не нарушат вътрешната свобода на хората и по този начин да задълбочат състоянието си на сън по отношение на спокойствието на душата. Вярно е, че има още два вида групови духовни същества, които днес все още искат да ръководят човешките общности или според принципа на пирамидата, или като им налагат своите закони отгоре. И двата вида са изостанали същества, които се опитват да компенсират това, което са пропуснали в развитието си. Изостаналите от египетските групови души вдъхновяват пирамидалните групи, както е показано по-горе. Те изпращат своите сили към групите, чрез които участниците влизат в състояние, подобно на хипноза. Има и много групи, които имат ярък харизматичен лидер, така да се каже фараон, който е обладан от такъв групов дух. Този факт обаче изобщо не се осъзнава и те имат пълното убеждение, че Светият Дух, например, говори чрез него, защото лидерът чувства в себе си сила, която го подтиква към действие. Но Светият Дух е Духът на висшата Божествена Любов, Който днес при никакви обстоятелства няма да наложи Своята воля на хората. Все още има достатъчно хора обаче, които са готови да пожертват свободата си в името на духа на пирамидата, за да придобият чувство за сигурност, подобно на човек насън, когато тревогите за деня се оттеглят и няма нужда да носи отговорност за действията си. Може да се каже, че такива хора никога не са будни по отношение на физическия свят. При определени обстоятелства

сред тях се появяват фанатици от всички видове, независимо дали става въпрос за възпитание, хранене или въпроси от религиозно-политически характер. Когато има хора, които вече не искат да останат „в държавата Египет“ и които, така да се каже, се пробуждат за физическия свят и изискват демокрация и свобода (и когато последната се разбира от тях във външен, материалистичен смисъл, като свобода в безпрепятствено преследване на собствените необуздани желания и инстинкти), тогава чрез такива хора се появяват групови духове от изостаналия вид, които могат да се нарекат духове на дискуссионните групи. Тези духове искат, от една страна, да разделят хората и да засилят техния егоизъм, а от друга страна, да ги организират в добре функционираща машина. Ако групата вижда, че нейната сфера на дейност е в опасност, се появяват тенденции, които се проявяват чрез разделящите сили на антипатия, критика, дискусия и недоволство на отделните членове. Тогава той търси пътища да отстрани от групата тези антипатични сили, които са били посетени в душите на нейните членове от един от изостаналите духове и заплашват тази група с унищожение. Той насочва тези разделящи сили към някой подходящ човек, който става изкупителна жертва и е изгонен от групата. По този начин групата отново оздравява за известно време и се обединява. До следващия път, докато инстинктивното желание за свобода на индивидите се засилва, докато демократичният съперник на „пирамидалния“ дух не направи следващия си опит да поеме контрола над групата и не бъде намерена и изгонена нова изкупителна жертва, заплашваща да разруши единството на групата с емоциите на антипатия. Този принцип на „изкупителна жертва“ е бил използван в древен Израел. В онези дни разделящите сили, които са заплашвали да разпокъсат израелското общество, са се прехвърляли всяка година върху някого, който след това е бил прогонен. Днес тази роля се прилага в групите. Съвременният принцип на „изкупителната жертва“ често се използва в диктатурите от управляващите съвсем съзнателно, за да поддържат пирамидата.

Човек може да попита: Какво да кажем за хората, които са достатъчно далеч по пътя към вътрешното освобождаване от предубеждения? Ще бъдат ли и те изгонени от пирамидалната общност като изкупителни жертви? Ако вземем предвид, че състоянието на свобода от предразсъдъци означава освобождаване от несъзнателното влияние на силите на симпатия и антипатия или, с други думи, придобиване на психически имунитет (такова състояние може да се нарече емпатия), лесно е да се разбере, че човекът в емпатично състояние е напълно негоден за ролята на изкупителна жертва, тъй като силата на неговата свобода от предубеждения не отнема нищо от антипатичните сили, които „изкупителната жертва“ обикновено отнема от групата. Всичко това ще остане в групата, дори след като той напусне. Ако такъв човек сътрудничи в някоя от пирамидалните групи, което е напълно възможно, не може да бъде използван за задачата на изкупителната жертва. Точно обратното: първо ще се опитат да го вкарат в управляващата партия, за да използват хармонизиращите му способности за укрепване на групата „под ръководството на фараона“. Това не означава, че та-

къв човек няма да бъде заловен, ако откаже да сътрудничи. Но преди да се случи нещо подобно, такъв човек, следвайки свободната си воля, ще напусне групата, без да вземе със себе си нищо от антипатичните сили. В дискуссионната група такъв човек външно едва се забелязва, но може да играе важна изглаждаща роля.

От редиците на изкупителните жертви при определени обстоятелства се издигат революционери, които се борят срещу диктатурата, но на свой ред самите те са обладани от духове от втория вид. Ако пирамидалната група съществува твърде дълго, нейното етерно тяло се мумифицира, точно както се е случило на външен план с погребаното в пирамидата. Хората, които остават в една от тези социални форми достатъчно дълго, стават все повече и повече като зомби-та, превръщайки се в живи мумии в състояние, подобно на транс.

Демократическата група, от друга страна, се стреми да изгради всичко като машина, чрез която се прави опит да се задържат в някакви граници всички произволни и субективни антисоциални импулси на свободата, инстинктивно проявени от отделните членове. Това се постига чрез все по-сложни правила, устава, разпоредби и закони. Тук отново липсва доверие. В същото време всичко се изражда в посока на бюрократичната машина. Жизненото тяло на такъв организъм също ще се разпада все повече и повече на парчета и ще умира. Ето защо хората, които са били в такава силно организирана социална структура от дълго време, все повече забелязват липсата на реален живот и се оплакват от загубата на бодрост, вдъхновение и факта, че вече не изпитват радост при срещите със другите. Всичко се превръща в сива рутина.

Общностите от третия вид представляват здравословна, взаимно подсилваща се и вдъхновяваща форма на съвместно съществуване за съвременните хора. Рудолф Щайнер искаше да въведе такава форма чрез Коледната конференция. Изглежда обаче, че с течение на времето за много членове на Обществото неговият авторитет се превърна в непреодолима бариера пред вътрешната свобода. Тази бариера им пречеше, като свободни индивиди, да поддържат състояние на свобода от предразсъдъци с такъв висш посветен. След смъртта му принципът на изкупителната жертва, от една страна, и тенденцията към дискусии, от друга, забавят по-нататъшния напредък към общности от третия вид. Има много изостанали, които се опитват да нарушат работата на такива общности чрез хора под тяхно влияние. Тези хора имат нужда или да измислят нови правила през цялото време, защото не вярват на участниците в общността, или да действат като диктатори, защото си мислят, че знаят повече. И двете групи са в ожесточена борба помежду си, какъвто е случаят днес в световната политика, а именно в така наречената борба на свободния свят: спорна и конкурентна демокрация срещу пирамидалната хармония. Но ако става въпрос за възпрепятстване на развитието на общности от третия вид, тогава те обединяват усилията си. И днес въпросът за нов тип общност е още по-остър, отколкото по времето на Рудолф Щайнер, защото Михаелическите ангели намират твърде малко групи, които биха били готови да

си сътрудничат с тях. Но Ангелите имат свои собствени цели и задачи и те трябва да вършат работата си, дори ако хората не си сътрудничат с тях.

Има различни методологични начини, които могат да помогнат на участниците да действат, да вземат решения, да работят и да ръководят проекти заедно с Ангелите. Първата стъпка е да събудите спокойствието на ума. Например, процесът на пробуждане на образи в духовния свят, в който действат Михаелическите ангели, може да бъде подкрепен от факта, че тези образи от душевната сфера се спускат надолу и се проектират във видимото пространство чрез художествената дейност. От една страна, това ще послужи за подкрепа на съзнанието на участниците в случай, че те не са достатъчно будни в тази област, от друга страна, образите, които възникват по време на работата в отделните души, няма да зависят от влиянието на субективните идеи, тъй като те ще бъдат представени във физическото пространство и следователно ще станат по-тежки в буквалния смисъл на думата. Те ще станат по-независими от субективните възприятия на отделните участници и формата им вече няма да се променя произволно. В резултат на това обективността на работния процес може да се увеличи. Такава художествена проекция във физическото пространство и последващият процес на развитие на образа действат като лупа, удължавайки времето за онези участници, чието съзнание иначе не би могло да проследи бързата промяна на имагинативните образи. За тази цел Рудолф Щайнер пише и поставя мистериини драми, където процесите на свръхсетивния свят се проектират във видимото пространство. В този смисъл може да се каже, че когато една група работи по дадена тема по този артистичен начин, тя се опитва да представи мистериината драма, в която проектира невидими процеси във видимия свят, за да събуди съзнанието за невидимото и да практикува сътрудничеството с невидими помощници.

Следващият етап от такова сътрудничество е, че вътрешните образи вече не се проектират в пространството, а се изобразяват от участниците по определени вътрешни и външни методологически правила. Такъв метод все още изисква опит от първия етап и може да бъде плодотворно приложен само когато се натрупа достатъчен опит в работата с изображенията, проектирани в пространството, тяхната интерпретация и разбиране. След като светът на образите е разгледан, има етап на разбиране и превеждане на възприетото на човешки език, който е незаменим в тази работа, в противен случай образите изчезват от съзнанието, точно както спомените от сънищата изчезват след събуждане. В същото време най-важният принцип на цялата работа е, че в търсенето на хармонично решение на проблема, решението може и трябва да бъде признато за валидно само когато се усеща и признава за хармонично от всички участници. И ако се извършва такава работа, тогава участниците чувстват, че не може и не трябва да се взема решение, с което поне един от участниците да не се чувства в съзвучие. Това е истинско преживяване, което в рамките на такава група изпреварва общността от трети вид. Рудолф Щайнер посочва като отличителна черта на бъдещия етап на общочовешкото разви-

тие, че ще дойде времето, когато никои човек няма да може да се чувства в хармония със света, ако дори един човек остане нещастен. Разбира се, това е много далечен идеал на бъдещето, в който залоget е цялото човечество. Но в рамките на малка човешка общност това вече е възможно днес и е необходимо да се научим и практикуваме този вид работа в екип. Тук отново трябва да се подчертае, че не говорим за някакво социално упражнение или техника, а за истинска съвместна работа с духовните същества.

Посочихме три важни характеристики на съвместната работа в общности от третия вид: първо, вътрешната свобода и безпристрастност на всеки индивид по време на съвместна работа; второ, пробуждането на участниците в духовния свят на другите членове на групата, тоест възприемането на невидимите, по-висши тела на участниците; трето, постигане на хармоничен резултат за всеки индивид благодарение на мъдрата помощ на Ангела. Това обаче са идеални образи, които постоянно се изграждат от Ангелите в астралните тела на хората и които трябва да бъдат съзнателно разбрани от хората. В това отношение може да се каже също, че такива общности имат за задача да привлекат вниманието на хората към тази дейност на Ангелите. Днес почти всеки човек е член на два вида общности: пирамидална и демократична, с други думи, дискуссионна общност. Но тези форми в тяхната чиста форма са изключително редки; било то в семейството, на работното място, в църковната общност, държавни агенции и други. Навсякъде можем да намерим смесица от тези две форми.

Но има хора, които са напреднали толкова далеч в своето развитие, че са станали майстори в работата си и с Ангелите в третия вид общност. Рудолф Щайнер ги нарича Майстори на съзвучието и хармонията на усещанията. За-

щото в такива общности резултатът е да се учи и твори с помощта на Михаиловите Ангели в хармония помежду си и с външния свят, като същевременно оставаме свободни и без предразсъдъци. Но трябва да се подчертае още веднъж, че когато работим в общности от третия вид, по никакъв начин не говорим за демократично намерени решения, които се постигат чрез компромиси или други подобни. Нито пък става въпрос за така нареченото единодушие, при което някои членове отказват да настояват за своята гледна точка в полза на мнозинството, за да не блокират решенията на групата. По същия начин делата на Христос се основават не на демократично приети заключения, а на решенията на духовната общност, които не се вземат с гласуване или декрет свише, а се разбират в хармонично съзвучие с целия световен ред. Самият Христос може да се нарече върховен Дух на хармонията, който постоянно носи и подрежда целия световен ред и в същото време е Дух на върховната свобода. Като комбинация от свобода, хармония и мъдрост, на Земята възниква Любовта. И ако някоя общност се нуждае от все по-сложни правила или дори от „фараон“, това е знак, че тя все още е подложена на влиянието на изостанали духове. И Михаелистичните духове трябва да изчакаят за момента. В Михаелистичните общности не говорим за демокрация от стария вид или за пирамида. В Михаелистичните общности наистина е необходимо да се търси решение в пълна свобода за всяка задача, което ще се усеща от всички участници, както от страна на хората, така и от страната на Ангелите, като напълно свободно хармонично творение. Днес в повечето случаи има начини за намиране на такива решения, ако има добра воля за свобода от предразсъдъци и подходящ начин на действие.

Армен Тоугу

УКРЕПВАНЕ НА СИЛАТА НА ПАМЕТА И ДУХА

Изживейте празниците на годината в Духа на времето

„Празник на архангел Михаил в Гьотеанума“ е името, дадено на редица събития, организирани от хората, отговорни за годишните празници. В Гьотеанума се организират програми за празниците на годината. В епохата на Съзнателната душа се формира ново, духовно отношение към сетивния свят. Съвременният човек се отклонява от своята едностранчива материалистична интерпретация на сетивния опит. Той вече не може да разчита само на чисто сетивното възприятие на света. В съзнателното познание за света той трябва да обръща повече внимание на присъствието на духовното.

„Ако някой ден през есента празникът на Михаил бъде истински и искрено възприет, тогава лйтмотивът ще оживее в умовете на хората, които преживяват празника с вътрешна честност. Душата изживява духовната светлина, пълна с идеи, ако появата на чувствата намери отговор в човека като спомен.“ Рудолф Щайнер „Антропософски ръководни принципи“ (GA 26). Ако това е задачата на епохата на Съзнателната душа, то празникът на Михаил заема централно място в поредицата от годишни празници на тази епоха и в същото време е основа за честването на други годишни празници.

Празникът на архангел Михаил настъпва през есента,

когато умира сетивният свят, който се е освободил през пролетта. Ако през лятото човек напълно се изгуби в красотата и мъдростта на сетивния опит, то през есента Земята заплашва да изчезне изпод краката му. Но когато човек се упражнява да издигне в съзнание това, което несъзнателно, имплицитно, свръхсетивно е видял в сетивно разпръснатата природа, съзнанието му свиква с новия опит, който на свой ред започва да развива в него нова актуалност на реалността. Например, можете да се запитате: Какво остава от природните царства през есента? Какво остава от растителния живот, когато зелената му изчезне? По този начин това, което не е било видно и чуто досега, може да бъде осъзнато за себе си. Например, човек може да погледне ръба на гората през лятото, питайки се какво би липсвало в преживяването, ако целият буен зелен горски балдахин с безбройните му листа не беше от растителен, а от минерален характер, ако всичко това беше само фино направено, умело боядисано в зелено и изненадващо обемно? Какво би било моето преживяване в такова сетивно изследване, което би липсвало, в сравнение с преживяването на картината на живата гора? Може би всичко би изглеждало много по-тежко, по-вцепенено. И размишлявайки върху това

преживяване, може да се забележи, че растителната зеленина се преживява по-лесно, отколкото изкуствено изобразената, на която ѝ липсва свръхсезивната подемна сила на растителното царство.

Когато преживявам това, едновременно забелязвам в собственото си тяло присъствието на тази повдигаща сила, благодарение на която съм могъл да я изпитам в живота на растенията. През есента сетивната страна на растителния свят изчезва, но в моя наблюдаващ опит остава тази подемна сила, която единствена прави растението растение. Сега имам нова основа на реалността. Да имаш навика да правиш тези усилия, да премисляш собственото си отношение към природата и да наблюдаваш хода на годината, като практикуваш, означава да влезеш в своеобразен празник на знанието, в който съвременното абстрактно съзнание на човека започва отново да се съединява със свръхсезивните сили, с божествено-духовните същества.

Целият ход на годината може да се направи такъв празник: „На въпроса какво е философия, Питагор отговаря следното: Всички хора по природа бяха достойни да се родят в световния ред като на Божия празник, но някои се забавляват на този празник, а други са заети с търговията си. Наблюдавайки, философите се обръщат към реда на света и в своята „Теория“ (преведена като „наблюдение“, „разглеждане“) изпълват със смисъл божествения празник. Филон от Александрия казва, че за „учениците на мъдростта“, далеч от шума и суетата на пазара, „целият цикъл на годината образува един празник“.

„Наистина е необходимо да празнуваме Празника на Михаил за обновяване на цялото състояние на душата, защото това обновление на цялото състояние трябва да стане именно на празника на Михаил. Празникът на Михаил не трябва да бъде външен или традиционен, а празник, който обновява целия човек. Рудолф Щайнер (GA 229, 05. 10)

Агнес и Ханс - Християнски Център

Този брой на „Антропософски вест“ е изцяло подготвен, планиран и редактиран от Цвета Мишкова.

АНТРОПОСОФСКИ ГРУПИ

ВАРНА

Антропософска група
„Михайлова ковачница“
Радослава Ангелова
тел. 0878 478 638

СОФИЯ

Група „Михаил“
Лалка Фингарова, тел. (02) 868 99 49;
0888 263 741

Група към обучението по
„Антропософска терапия чрез пеење“

Ул. „Х. Димитър“ 13
Цветана Мишкова 088295 3550
Красимира Калчева 0878 909 312

Антропософски кръг „Аристотел“
Доц. д-р Иванка Кирова,
тел. (02) 831 78 74

Група „Рудолф Щайнер“
Александър Бояджиев
тел. 0888 406 095

Група „Ариадна“
Юлиан Андонов
тел. 088 662 6489

Група „ЛОГОС“
Константин Йорданов
тел. 0894 515 355

Курсове по антропософска
социална арт-терапия

За връзка:
Снежана Бечева 0887 049 946
Вихра Калапишева 0887 152 335.

СТАРА ЗАГОРА

Група „Антропос-София“
Дора Петрова, тел. (042) 643 500

Група „Рудолф Щайнер“
Георги Акабалиев, тел. 0878 398 509

Социална художествена терапия
„Дъгата на Дочка“

Дора Петрова, тел. (042) 643 500

Евритмична група „Граала“
Диана Демирева – 08875 59777

БУРГАС

Група „Парсифал“
Димитър Колев 0889 611 444

ЯМБОЛ

Група „Светлина“
д-р Ива Манева, тел. 0887 179 057

ПЛЕВЕН

Група „Михаил“
Моника Хаджиева тел. 0878 250 730

ПЛОВДИВ

Група „Мани“
Тони Кюмюджиян-0888992862
Мартин Атанасов-0883604339

**ФОНД за НАБИРАНЕ
на СРЕДСТВА
за закупуване на
Антропософски дом
в София (към АОб)**

Дарителски сметки:
BGL BG24UNCR76301075590031
USD BG10UNCR76301175509595
EUR BG07UNCR76301475508630

Текуща наличност: 6175 лв.

За контакти:

Георги Акабалиев – 0878 398 509
Александър Бояджиев – 0888 406 095
БЛАГОДАРИМ !

Скъпи приятели, уважаеми
читатели на „Антропософски вест“,
Всеки, който желае да изкаже мнение
или коментар по разискваните в
настоящия и бъдещите броеве на вестника
теми, може да ни пише на е-mail:
vestnik@aobg.org . **Очакваме ви.**
От редакцията

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

Веселина Велкова
Цветана Мишкова
Христина Ангелова
Георги Акабалиев
Тел: 0897 728885
е-mail: vestnik@aobg.org
уебсайт: www.aobg.org

Отговорност за съдържанието на
публикуваните материали носят
единствено техните автори.